

Eğitim Denetimi Kuramsal Tutum Ölçek Bataryası (EDEKTÖ-B): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Kübra Nur ÖZERTEN¹, Erdal TOPRAKÇI²

1 Dr., Ege Üniversitesi, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi, knozerten@gmail.com.
ORCID: 0000-0002-7717-3140

2 Prof. Dr., Ege Üniversitesi, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi, erdal.toprakci@ege.edu.tr.
ORCID:0000-0001-9552-9094

Atf: “Özerten, K.N., & Toprakçı, E. (2026). Eğitim Denetimi Kuramsal Tutum Ölçek Bataryası (EDEKTÖ-B): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Millî Eğitim*, 55(251), 1263-1302. DOI: 10.37669/milliegitim.1665494 ”

Gönderilme Tarihi : 25.03.2025

Kabul Tarihi : 03.06.2026

DOI: 10.37669/milliegitim.1665494

Anahtar Kelimeler:
eğitim denetimi,
denetim kuramları,
denetim modelleri,
eğitim denetmeni,
Bakanlık müfettişi,
eğitim müfettişi,
ölçek geliştirme

Öz

Bu araştırmanın amacı, eğitim denetmenlerinin eğitim denetimi kuramlarına yönelik tutumlarını saptamaya uygun geçerli ve güvenilir bir ölçek bataryası geliştirmektir. Bu çalışma, 2022-2023 eğitim öğretim yılında, Türkiye genelinde (196 Bakanlık müfettişi, 374 eğitim müfettişi) 570 müfettişle gerçekleştirilmiştir. AFA işlemlerine alınan tüm taslak ölçekler tek faktörlü bir yapı üzerinden denetlenmiştir. DFA analizi sonucunda her bir ölçeğin tek faktörlü yapısı doğrulanmıştır. Ölçeklerin güvenirlüğünde iç tutarlık analizi yapılmış, ölçeklerin yüksek düzeyde güvenirlige sahip olduğu saptanmıştır. Tüm maddelerin içinde yer aldıkları ölçeklerin toplam puanları ile ilişkileri anlamlı bulunmuştur. Tüm ölçekler için maddelerin ve ölçek toplam puanlarının ayırdediciliklerini belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t-testi ile alt-üst %27'lik grupların ortalamaları karşılaştırılmış, tüm ölçek maddelerinin ve toplam puanlarının ayırdedici olduğu saptanmıştır. Ölçeğin test-tekrar test korelasyonları hesaplanmıştır. Pearson analizi sonucunda gerçekleştirilen iki uygulamadan elde edilen puanların tutarlı olduğu, ölçeğin yüksek düzeyde güvenirlige sahip olduğu görülmüştür. Test-tekrar test güvenirligi için yapılan eşleştirilmiş gruplar t-testi sonucunda, ölçeğin test-tekrar test güvenirligini taşıdığı saptanmıştır. Eğitim Denetimi Kuramsal Tutum Ölçek Bataryası'nın (EDEKTÖ-B) geçerlik ve güvenirlilik kriterlerinin tamamını karşıladığı görülmüştür. Eğitim denetmenlerinin eğitim denetimi kuramlarına yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla 11 bağımsız tutum ölçeğinden (Risk Odak-Oranlı, Çoklu Değerlendirme, Programsal, Kliniksel, Gelişimsel, Farklılaştırılmış, Koçlu Meslektaş, Portfolyo, Performans, Sanatsal, Bilimsel Yönteme Dayalı), toplam 102 maddeden oluşan EDEKTÖ-B geliştirilmiştir.

Educational Supervision Theoretical Attitude Scale Battery (ESUTAS-B): Validity and Reliability Study

RESEARCH ARTICLE

Keywords:
educational supervision,
supervision theories,
supervision models,
ministry supervisor,
educational supervisor,
scale development

Abstract

The purpose of this research is to develop a valid and reliable scale battery suitable for determining the attitudes of educational supervisors towards educational supervision theories. This study was conducted with 570 supervisors (196 ministry, 374 education) across Turkey in the 2022-2023 academic year. All draft scales included in the EFA procedures were checked through a single-factor structure. As a result of the CFA conducted, it was determined that all items in the scale were within the same structure, the one-factor structure of each scale was confirmed. Internal consistency analysis was conducted to determine the reliability of the scales and it was concluded that the scales had a very high level of reliability. The relationships of all items with the total scores of the scales in which they were included were examined and found to be significant. In order to determine the discrimination of the items and total scores for all scales, the means of the lower and upper 27% groups were compared with the independent samples t-test, it was found that all scale items and total scores were discriminative. Test-retest correlations were also calculated. As a result of the validity and reliability analyses, it was seen that the Educational Supervision Theoretical Attitude Scale Battery (ESUTAS-B) met all of the validity and reliability criteria. In order to measure educational supervisors' attitudes towards educational supervision theories, ESUTAS-B, which consists of 11 independent attitude scales, 102 items in total, was developed.

*Bu çalışma Dr. Kübra Nur Özerten'in Eğitim Denetmenlerinin Eğitim Denetimi Kuramlarına Yönelik Tutumlarının İncelenmesi isimli doktora tezinden oluşturulmuştur.

Giriş

Doğadaki yaşamını sürdürmeyi başaran her canlının kilit kodu, denetimdir. Bu denetim bir öz denetim özelliği olarak canlıda varsa o canlı hayatta kalır. Öte yandan öz denetimin oluşacağı zamana kadar canlı, dış denetime gereksinim duyabilir. Bu temelde iç denetimin doğabilmesi için dış denetime ihtiyaç duyulur. Birlikte yaşayan insanların oluşturduğu topluluklar da canlılarla aynı kaderi paylaşır. Franseth'e (1973) göre, toplumsal her kurum gibi eğitim kurumu da denetlenmeye ihtiyaç duyar. Bu da eğitim sisteminde hayati bir rol oynayan teftiş/denetim mekanizması ile gerçekleşir. Çünkü, eğitim denetimi eğitimin kalitesini güvence altına alan temel bir kamu faaliyeti olarak değerlendirilebilir.

Eğitim denetimi, ilkeleri, yöntemleri ve en önemlisi kuramsal temelleri olan bilimsel bir alandır. Eğitim sisteminde teftiş, çeşitli kuramlar yolu ile öngörülen sonuçları sentez eden bir süreçtir (Bursalıoğlu, 1979). Kuram, örgütteki davranışları “tanımlama, anlama, tahmin ve kontrol etmede” ilgililerine katkı sunmaktadır (Miles, 2016). Kuramlar eğitim denetmenlerinin uygulamalarının nitelikli ve etkin olmasına katkı sağlayabilir. Öte yandan, yaşantı ürünü olmayan bir kuram yanıltıcı olabilir. Aynı şekilde kuramdan yoksun bir deneyim de bir zaman kaybı olarak görülebilir ve risk barındırabilir. Kısacası, kuram ve pratik birbirini tamamlayarak besler (Schunk, 2009). Eğer kuram ve pratik bir etkileşim içerisinde gelişmiyorsa bir uyumsuzluk problemi ortaya çıkar. Toprakçı'ya (1995) göre bu uyumsuzluk sorununun iki yönü vardır: Biri, kuramın uygulamadan uzaklaşması, diğeri ise uygulamanın kuramdan uzaklaşmasıdır. Bu noktada, denetmenlerin kuramlara yönelik olan olumlu veya olumsuz tutumlarının kuramları uygulamada etkili olduğu düşünülebilir. Çünkü tutumlar, değerlendirmelerimizi belirtir, algılarımızda önemli rol oynar ve davranışlarımıza ışık tutar (Cooper vd., 2015).

Eğitim denetmenlerinin denetim kuramlarına yönelik tutumlarında, eğitim denetimi alanında üretilen bilimsel bilgilerin etkili olduğu kuşkusuzdur. Özellikle ülkemizde, eğitim denetimi alanı, eğitim yönetimi içerisinde ele alınırken çoğu eğitim yönetimi kitabı veya dergisinde denetime yeterince yer verilmemekte ve bu alanda yapılan çalışmalar sınırlı ve sayıca yetersiz kalmaktadır (Beycioğlu & Dönmez, 2009). Öte yandan, alan yazınında çoğunlukla “Bilimsel, Sanatsal, Öğretimsel, Kliniksel, Gelişimsel, Farklılaştırılmış Denetim Kuramlarının” işlendiği; “kuram” adını kullanmaksızın model (Aydın, 2014; İlğan, 2006; Özgenel vd., 2019) vurgusuyla ele alındığı görülmüştür.

Bu araştırmanın sınırlılıkları içerisinde yer alan 11 eğitim denetimi kuramının (Bilimsel yönetime dayalı, sanatsal, programsal-öğretimsel, kliniksel, gelişimsel, farklılaştırılmış, risk odak oranlı, koçlu meslektaş, portfolyo, performans, çoklu değerlendirme) ne anlama geldiği kısaca şöyle açıklanabilir: Bilimsel yönetime dayalı denetim (Payne, 1875) kuramı, denetim sürecinin bilimsel yöntemli bir faaliyet olarak gerçekleştiğini belirtir. Sanatsal denetim (Eisner, 1982) kuramı ile denetim süreci sanatsal bir etkinliktir. Kliniksel denetimle (Cogan, 1973); birey merkezli gerçek davranışa odaklanılır; yüz yüze etkileşim ağırlıklı olarak denetsel faaliyet gerçekleşir. Programsal denetim (Harris, 1985) kuramı ile programların etkililiği değerlendirilir ve geliştirilir. Gelişimsel denetimde (Glickman, 1980) ise değerlendirilenin gelişimsel düzeyi dikkate alınır. Farklılaştırılmış denetim (Glatthorn, 1984) kuramında çalışanların akademik gelişmişlik düzeyi ve ihtiyaçları doğrultusunda denetim farklılaşarak gerçekleşir. Risk odak oranlı denetim (Remi, 2011) kuramı ile eğitimin kalitesini etkileyen olası riskler analiz edilir, derecelendirilir. Çoklu değerlendirme (Edwards & Even, 1996) kuramında çoklu değerlendiriciler denetim sürecinde etkindir. Koçlu meslektaş denetim (Joyce & Showers, 2002) sürecinde, koçun (denetmenin) gözetiminde, denetsel eylemlerde akranlar iş birliği içerisinde. Portfolyo denetim (Sullivan & Glanz, 2015) sürecinde, çalışanların hedeflerine ulaşabilmelerinde izledikleri yollar, kazanımlar planlı şekilde kaydedilir ve

değerlendirilir. Performans denetim (Machell, 1995) kuramı ile bireyden ya da kurumdan beklenenler ile ulaşılan sonuçlar karşılaştırılır, performans sonucu ortaya koyulur.

Eğitim denetimine ilişkin birbirinden farklı kuramların olduğunu bilmek (Başaran, 2000), karşılaşılan denetsel sorunlara ilişkin çözüm önerilerinde uygulayıcıların bakış açısını zenginleştirir. Bu bağlamda, eğitim denetmenlerinin hangi eğitim denetim kuramlarına ne derece tutum gösterdiklerinin belirlenmesi önem kazanmaktadır. Eğer bu konudaki var olan durum anlaşılırsa hem daha etkin bir kuram uygulaması hem de ondan feyzalan kuram geliştirilmesi sağlanabilir. Bunu ortaya çıkarmanın ve anlamanın önemli bir yolu da kuramları birer ölçeğe dönüştürmek ve uygulamaktır.

Alan yazını incelendiğinde, eğitim denetimi alanında kuramlar ile ilgili geliştirilen ölçekler daha çok öğretmen ve yöneticilerin görüşlerine dayalı olmakla beraber denetmenlerin de görüşlerine yönelik ölçek geliştirme çalışmalarının olduğu gözlenmiştir. Örneğin, sanatsal denetime ilişkin Kapusuzoğlu ve Dilekçi (2017), müfettiş ve öğretmenlerin algıları temelinde, Uğurlu (2013) ise öğretmenlerin algılarına göre geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmişlerdir. İlğan (2014) ise öğretmen algılarına göre okul müdürünün öğretimsel denetim davranışlarının sıklığını betimleyen geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmiştir. Ayrıca İlğan (2006), ilköğretim müfettişlerinin ve öğretmenlerinin farklılaştırılmış denetim modelini benimseme ve uygulanabilir bulma durumlarını ortaya koyma amacıyla geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmiştir. Öte yandan, Özgenel ve Yılmaz (2019) öğretmenlerin algıları temelinde bilimsel, klinik, gelişimsel, farklılaştırılmış ve sanatsal denetim modellerine ilişkin geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirme çalışması gerçekleştirmiştir.

Alan yazınında eğitim denetimi kuramlarına ilişkin geliştirilen ölçeklerin doğrudan tutumu anlamaya yönelik olma özelliklerinin sınırlılığı dikkat çekicidir. Öte yandan, alan yazınında 11 eğitim denetimi kuramına ilişkin eğitim denetmenlerinin tutumlarını belirleyen bir ölçeğe rastlanmamıştır. Bu durum, bu araştırmanın önemi olarak, eğitim denetimi kuramları bağlamında eğitim denetmenlerinin görüşlerine göre alan yazınına daha kapsamlı ve geçerli, güvenilir bir ölçek geliştirme çalışmasının sunulması ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Araştırmanın söz konusu ihtiyacı karşılamaya katkı çabası, Türkiye koşullarında eğitim denetmenleri gibi zor ulaşılabilecek bir çalışma grubuna erişilmişken birden fazla kuramın uygulamalı bandını genişletme amacını da taşıması bakımından önemlidir.

Bu araştırmanın amacı, eğitim denetmenlerinin eğitim denetimi kuramlarına yönelik tutumlarını saptamaya uygun geçerli ve güvenilir bir ölçek bataryası geliştirmektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Eğitim Denetimi Kuramsal Tutum Ölçek Bataryası'nın geçerlik düzeyi nedir?
- Eğitim Denetimi Kuramsal Tutum Ölçek Bataryası'nın güvenilirlik düzeyi nedir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma, eğitim denetmenlerinin eğitim denetimi kuramlarına yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla 11 bağımsız tutum ölçeğinin geliştirilmesi sürecinden oluşan (risk odak oranlı, çoklu değerlendirme, program, kliniksel, gelişimsel, farklılaştırılmış, koçlu meslektaş, portfolyo, performans, sanatsal, bilimsel yönetime dayalı) nicel araştırma kapsamında betimsel bir çalışmadır.

Çalışma Grubu

Geçerlik analizlerinde açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) için öncelikle iki, test tekrar test analizleri için bir grup olmak üzere toplamda üç örneklem grubu rastgele oluşturulmuştur. Bu şekilde AFA için 261, DFA için 250, test tekrar test analizleri için 59 kişi olmak üzere toplamda 570 kişilik bir büyüklüğe ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamında uygulamaların gerçekleştirildiği çalışma gruplarındaki müfettişlerin kişisel-mesleki özelliklerine ait değerler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1

Kişisel ve Mesleki Özelliklere Ait Betimsel Değerler

Değişken	AFA			DFA		
	Gruplar	<i>f</i>	%	Gruplar	<i>f</i>	%
Cinsiyet	Kadın	10	3,8	Kadın	19	7,6
	Erkek	251	96,2	Erkek	231	92,4
Yaş	40-49	65	24,9	40-49	51	20,4
	50-59	151	57,9	50-59	139	55,6
	60-69	45	17,2	60-69	60	24,0
Öğrenim	Lisans	130	49,8	Lisans	135	54,0
	Lisansüstü	131	50,2	Lisansüstü	115	46,0
EYTPE Lisansüstü	Hayır	141	54,0	Hayır	130	52,0
	Tezsiz YL	61	23,4	Tezsiz YL	75	30,0
	Tezli YL	54	20,7	Tezli YL	42	16,8
	Doktora	5	1,9	Doktora	3	1,2
Kıdem	20-29	116	44,4	20-29	97	38,8
	30-39	105	40,2	30-39	116	46,4
	40 ve üstü	40	15,3	40 ve üstü	37	14,8
Müfettiş Kıdemi	15 ve altı	88	33,7	15 ve altı	68	27,2
	16-20 yıl	61	23,4	16-20 yıl	60	24,0
	21-25 yıl	52	19,9	21-25 yıl	58	23,2
	26 ve üstü	60	23,0	26 ve üstü	64	25,6
Kadro	Bakanlık	124	47,5	Bakanlık	62	24,8
	Eğitim	137	52,5	Eğitim	188	75,2
Bölge	B.Ankara	109	41,8	B.Ankara	59	23,6
	B.İzmir	6	2,3	B.İzmir	2	,8
	B.İstanbul	10	3,8	B.İstanbul	9	3,6
	Eğitim - 1.	93	35,6	Eğitim - 1.	116	46,4
	Eğitim - 2.	32	12,3	Eğitim - 2.	24	9,6
	Eğitim - 3.	7	2,7	Eğitim - 3.	25	10,0
	Eğitim - 4.	4	1,5	Eğitim - 4.	12	4,8
	Eğitim -5.	0	0	Eğitim -5.	3	1,2
Kuram Eğitimi	Evet	231	88,5	Evet	203	81,2
	Hayır	30	11,5	Hayır	47	18,8

İşlemler

Ölçek bataryası, çok sayıda bağımsız ölçeğin bir araya getirilmesiyle oluşturulan bir ölçek yapısıdır. Ölçeğin bir batarya olarak düzenlenmesinin bir nedeni, Türkiye koşullarında eğitim denetmenleri gibi zor ulaşılabilecek bir çalışma grubuna erişilmişken birden fazla kuramı değerlendirmelerine sunarak kuramların uygulamalı bandını genişletmektir. Bir diğer nedeni ise bağımsız özellik gösteren her bir kuramın karakteristik yönleriyle birbirlerinden ayrılmasını sağlamaktır. Bu durum belirli bir kuramsal yapıyı betimleyen maddelerin diğer kuramsal yapılar için betimleyici olmasının önüne geçmiştir. Bu sebeple, alan yazınında tanımlanan her kuramsal yapı için ayrı bir ölçekleme süreci oluşturulmuş ve bu şekilde modüler biçimde uygulanabilecek bir ölçek bataryası geliştirilmiştir.

Madde Havuzunun Oluşturulması

Ölçek maddelerinin hazırlanmasında öncelikle alan yazını ayrıntılı biçimde incelenmiş, ulusal ve uluslararası veri tabanlarında kapsamlı şekilde araştırma yapılmıştır. Bu kapsamda kitaplar, tezler, makaleler, bildiriler ve benzer ölçme araçları “eğitim denetimi” ve kapsamında “kuram”, “teori”, “model”, anahtar kelimeleri üzerinden ayrıntılı şekilde incelenerek alan yazınında yer alan eğitim denetimi kuramları ve bunların betimleyici, ayırt edici özellikleri listelenmiştir. Bu bağlamda, 11 eğitim denetimi kuramına ait yapı oluşturulmuş ve özellikleri detaylı şekilde ortaya konulmuştur. Maddelerin kısa, açık, anlaşılabilir ve tüm uygulananlar için aynı anlama gelecek şekilde yazılmasına özen gösterilmiştir. Maddeler tutumun yapısal özelliklerine göre; bilişsel, duyuşsal ve davranışsal tutum bileşenleri göz önünde bulundurularak oluşturulmuştur. Öte yandan, maddelerin içinde ters maddelere yer verilmesine özen gösterilmiştir.

Ölçek maddeleri için biçim olarak 5’li Likert tipi madde modeli tercih edilmiştir. Maddeler “Kesinlikle Katılıyorum (5)”, “Katılıyorum (4)”, “Kararsızım (3)”, “Katılmıyorum (2)” ve “Kesinlikle Katılmıyorum (1)” şeklinde puanlanacak biçimde tasarlanmış, maddelerin anlamları ile cevaplama olasılıklarının uyumluluğuna özen gösterilmiştir.

Maddelerde dil, imla ve anlatım bozuklukları olmaması için taslak ölçek formu, Türk dili ve edebiyatı alanında uzman bir akademisyen ve bir Türkçe öğretmenince incelemeye sunulmuştur. Gelen dönütler doğrultusunda, taslak ölçeğe son hâli verilmiştir. Taslak ölçek bataryası toplamda 126 maddeden oluşmaktadır.

Bu aşamadan sonra oluşan taslak ölçek formu öncelikle bir eğitim ve bir Bakanlık müfettişi ile tek tek madde bazında incelenmiştir. Aktif olarak eğitim denetimi alanında saha uygulayıcısı olan müfettişlerin katkıları temelinde dört madde çıkarılmış, yedi madde değiştirilmiştir.

Bu değişikliklerin ardından hakem değerlendirmesi yapılması ve kapsam geçerliğinin belirlenebilmesi için taslak ölçek dördü EYTPE (Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi) biri de ölçme ve değerlendirme alanlarından olmak üzere beş profesöre gönderilmiştir. Uzmanlara gönderilen hakem değerlendirme formu “madde uygun, kalabilir”, “madde revize edilmeli” ve “madde uygun değil, çıkarılmalı” şeklinde cevaplanmıştır. Öte yandan, uzman görüşlerinin alınması ile taslak ölçeğin görünüş geçerliliğinin denetlenmesi amaçlanmıştır. Hakemlerden gelen dönüşe göre, 122 maddeden üç madde çıkarılmış ve 15 madde yeniden düzenlenerek toplam 119 madde taslak ölçek bataryasında yer almıştır. Uzmanlardan gelen geri bildirimlere bağlı olarak taslak ölçeğin görünüş geçerliğini sağladığı da değerlendirilmiştir. Bu şekilde son hâli verilen taslak ölçeğin uygulama öncesi dokuz müfettişle pilot uygulaması gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama sonrası herhangi bir sorun olmadığı belirlenmiştir. Hazırlanan madde grupları ve sayıları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2*Eğitim Denetimi Kuramlarına İlişkin Madde Grupları ve Sayıları*

Maddeler	Puanlar	Maddeler	Puanlar
Risk Odak Oranlı Denetim Kuramı	9	Farklılaştırılmış Denetim Kuramı	9
Çoklu Değerlendirme Denetim Kuramı	10	Koçlu Meslektaş Denetim Kuramı	14
Programsal Denetim Kuramı	11	Portfolyo Denetim Kuramı	10
Kliniksel Denetim Kuramı	13	Performans Denetim Kuramı	16
Gelişimsel Denetim Kuramı	9	Sanatsal Denetim Kuramı	12
		Bilimsel Yönteme Dayalı Denetim Kuramı	6
		Toplam	119

Verilerin Toplanması

Geçerlik ve güvenilirlik işlemleri için veri toplamak amacıyla öncelikle etik kurul onayı talep edilmiştir. Ege Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünden 05/10/2022 tarihinde E-85553214-050.06.04-907160 sayı ile etik kurul ve MEB Teftiş Kurulu Başkanlığından 9/11/2022 tarihinde E-44976048-605.01-63154295 sayı ile araştırma onay izni alınmış ve ardından verilerin toplanmasına geçilmiştir. AFA ve DFA verileri çevrim içi (Google form) koşullarda elde edilirken test tekrar test korelasyonları için elde edilen veriler (uygulamayı titiz bir şekilde yürütmek adına) ise yüz yüze uygulanmış ve toplanmıştır. Veri toplama süreci 2022-2023 eğitim öğretim yılı içinde gerçekleştirilmiş ve 2023 yılı Haziran ayı başında tamamlanmıştır.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Öncelikle AFA için veriler toplandıktan sonra analizler yapılmış, kalan maddelerle oluşan yeni formda DFA yapılmış ve uyum iyiliği indeksleri uygun bulunduğu taslak ölçeğe son hâli verilmiştir. Test tekrar test korelasyon verileri de elde edilip analizi gerçekleştirilmiştir. Analizlerin tümü bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiş, SPSS 26.0 ve AMOS 24.0 programlarından yararlanılmıştır.

AFA işlemlerinin gerçekleştirilmesi için verilerin faktörlenebilirlik koşullarını sağlaması beklenir. Bu bağlamda, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği ölçüsünün ,60'dan büyük olması, Bartlett küresellik testi değerinin anlamlı ($p<,05$) olması ve anti-image değerlerinin de ,50'den büyük olması beklenmektedir (Büyüköztürk vd., 2012). Faktörleştirme işlemlerinde Temel Bileşenler Analizi tekniği tercih edilmiştir. AFA işlemlerinde elde edilen faktör yapısı için açıklanan toplam varyans değerleri de ölçeklerin yapı geçerliğinde önemli bir göstergedir.

Çokluk vd. (2012) eigen değerinin (özdeğer) 1,00'ın üzerinde olmasını, açıklanan toplam varyans değerlerinin iki ve daha fazla faktörlü yapı gösteren ölçekler için %40 ile %60 arasında olmasının beklendiğini ifade ederken Büyüköztürk (2012) tek faktörlü faktöryel yapı gösteren ölçeklerde bu değer %30'un üzerinde olması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Bunlara ek olarak her bir maddenin içinde yer aldığı faktörlerde aldığı yük değerleri de gözlenmiştir. Büyüköztürk (2012) bir maddenin bir faktör içinde kabul edilebilmesi için en az ,30'luk bir yük değerine sahip olmasına vurgu yapmaktadır. Öte yandan Büyüköztürk (2012), bir maddenin idealde sadece bir faktörden yük almasının beklendiğini ancak birden fazla faktörden belirtilen bu değerlerde yük alan maddeler var ise yük değerleri arasındaki farkın ,10'dan büyük olması gerektiğini de belirtmektedir. Yapılan tüm AFA işlemlerinde söz konusu değerlerin karşılanmasına özen gösterilmiştir. Ayrıca, AFA işlemlerine alınan tüm taslak ölçeklerin tek faktörlü bir yapı üzerinden denetlenmesi gerçekleştirilmiş bu sebeple

döndürme işlemlerine gerek duyulmamıştır. Ölçeklerin faktör yapıları ortaya konulduktan sonra DFA ile tespit edilen yapılar test edilmiştir.

Yapısal eşitlik modellerinin birisi olan DFA, çoğunlukla AFA ile belirlenen modellerin (yapı) incelenmesinde kolaylık sağladığı için ölçek standardizasyonu işlemlerinde sıklıkla tercih edilen bir analizdir. Verilerin modele uygunluğu DFA ile test edilirken uyum indeksleri adı verilen göstergeler kullanılmaktadır. Bu değerler, verilerin modeli ne düzeyde karşıladığının yani verilerle modelin ne düzeyde uyum gösterdiğinin gözlenmesine olanak sunar. Uygunluğun sağlanamadığı durumlarda iyileştirme işlemlerinin yapılmasına karar verilirken de bu değerler kullanılmaktadır. Uyum indeksleri beklenen referans değerlerinin üzerinde olduğunda modelin uygunluğuna hükmedilir; altında ise model reddedilir.

Öncelikle ölçek verilerinin DFA için uygunluğunu test etmek amacıyla çoklu normallik testi yapılmaktadır. DFA için çoklu normallik testinde çok değişkenli kritik oranı 10'dan küçük, (c.r.)<10.00, olduğunda yapının çoklu normalliği taşıdığı kabul edilebilir (Kline, 2005; Mardia, 1974). Bu araştırmanın verilerinin çoklu normallik kritik oranı 10'un üstündedir. Bu durumda da yol (path) analiz metodu olarak çoklu normallik varsayımı gerektirmeyen Browne (1984) tarafından geliştirilmiş "Asimptotik Olarak Dağılımdan Bağımsız Yöntem (Asymptotically Distribution Free Method/ADF)" kullanılabilmektedir (Golob, 2003; Schumacker & Lomax, 2004). Bu temelde, verilerin ADF kullanılarak modelin uygunluğu için uyum iyiliği göstergeleri incelenmiştir.

DFA için en sık tercih edilen uyum indeksleri (Çokluk vd., 2012; Gürbüz, 2019; Kline, 2019) ve bu uyum ölçüm gösterge değerlerinin aralıkları (Çokluk vd., 2012) alan yazınında belirtilmiştir. İlgili referans aralıkları gözetilerek göstergelerin değerleri verilmiş, ayrıca yol (path) diyagramı ile modelin yapısal görünümü de oluşturulmuştur.

Araştırma kapsamında ölçek geliştirme işlemlerinde gerçekleştirilen analizlerden biri de güvenilirlik analizleridir. Araçtan elde edilen puanlarla ölçülen özellik, gerçekte sahip olduğu değere ne derece duyarlı ise bir ölçme aracı o kadar güvenilir kabul edilir. Tutarlılık da güvenilirliğin bir göstergesidir. Burada tutarlı olma, bir aracın aynı gruba iki veya daha fazla sayıda uygulanması ile elde edilen değerler arasındaki benzeşiklik olarak değerlendirilmektedir (Sönmez & Alacapınar, 2014).

Likert türü ölçek türlerinde iç tutarlılık değeri olarak sıklıkla Cronbach Alfa (α) katsayısı tercih edilmektedir (Tezbaşaran, 2008). Ölçeğin bir diğer güvenilirlik değerinin belirlenmesi yöntemlerinden biri, test-tekrar test yöntemidir. Bu yöntemle ölçek aynı gruba iki farklı zamanda ancak ardışık olarak iki kez uygulanmakta, elde edilen sonuçlar arasındaki korelasyon ölçeğin güvenilirliğinin kanıtı olarak hesaplanmaktadır (Büyüköztürk vd., 2012). Güvenirliğin bu yolla hesaplanmasında en önemli ayrıntı ardışık ölçümler arasındaki sürenin ne kadar olacağıdır. Bu sürenin pratik olarak bireylerin ilk uygulamadaki cevaplarını hatırlayamayacak kadar uzun ancak ölçülen özellikte belirgin bir değişiklik yaşamayacakları kadar kısa olması beklenir (Karasar, 2015). Bu süre bu araştırmada 10-15 gün arasında gerçekleşmiştir.

Öte yandan, tüm ölçekler için ölçek maddeleri ile toplam puan arasındaki ilişki de incelenmiştir. Ayrıca tüm ölçekler için maddelerin ve ölçek toplam puanlarının ayırdediciliklerini belirlemek için bağımsız gruplar t-testi ile alt ve üst %27'lik grupların ortalamaları karşılaştırılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde araştırmada kullanılan EDEKTÖ-B kapsamında gerçekleştirilen geçerlik ve güvenilirlik işlemlerinin bulgularına yer verilmiştir.

1. Risk Odak Oranlı Denetim Kuramı Tutum Ölçeği (RODEKUTÖ) için Yapılan Geçerlik-Güvenirlik Analizleri

RODEKU Taslak Tutum Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi

RODEKU taslak tutum ölçeğinin KMO değeri ,60'dan büyük ($KMO=.816$) ve Bartlett testi sonucu anlamlıdır ($X^2=368,22$; $p=.000$). Verilerin, faktör analizine uygun olduğuna karar verilmiştir. RODEKU taslak tutum ölçeğinin ortak yük değeri en düşük ,477; faktördeki madde yük değerleri ise -,088 ile ,682 arasındadır. Tüm maddeler ,30'un üzerinde ortak yük değeri aldıklarından faktör analizine devam edilmiştir. RODEKU taslak tutum ölçeğinin toplam açıklanan varyans miktarında; eigen değeri (özdeğer) 1'den büyük olan ve toplam varyansın %56,47'sini açıklayan üç faktör ortaya çıkmıştır. Ancak ilk faktör yükünün yüksek (>,30), diğer faktörlerin açıkladığı varyansların düşük olduğu ve ilk faktörle diğer faktörler arasındaki farkın büyük olduğu saptandığından taslak ölçeğin tek faktörlü olarak incelenebileceği (diğer ölçekler için de bu durum dikkate alınmıştır) düşünülmüştür. Bunun sebebi; AFA sonrasında elde edilen faktörlerden ilkinin %30'un üzerinde yük alması ve ikinci faktörle arasında belirgin bir yük farkı olmasıdır. Çokluk vd. (2016) ile Sönmez ve Alacapınar (2014) bu koşullarda ölçeğin tek faktörlü olarak değerlendirilebileceğini ifade etmektedir. Bu kriterler diğer ölçeklerde de uygulanmıştır.

Ölçeğin tek faktörde sınımasını yapmak için döndürülmemiş bileşenler matriksinde birinci faktörde en az ,40 faktör yükü almayan maddelerin ölçekten çıkarılmasına karar verilmiştir. Birinci faktörden ,40'dan daha düşük yük alan 2 madde (4 ve 5. maddeler) ölçekten çıkarılarak ikinci kademe AFA uygulanmıştır.

Tablo 3

Faktör Analizleri Sonucu Bileşenler Matriksi

Elenen Maddeler	Faktör
	1
M5_risk05 denetsel bir faaliyette risk taşıyan alanlara öncelik verilmesi gerekir.	,372
M4_risk04 denetsel bir faaliyetin risk analizi aşamasında, performans göstergelerinin değerlendirilmesi gerekmez.	-,088

RODEKU taslak tutum ölçeğinin KMO değeri ,60'dan büyük ($KMO=.822$) ve Bartlett testi sonucu anlamlıdır ($X^2=334,09$; $p=.000$). Bu değerlerden hareketle verilerin faktör analizine uygun olduğuna hükmedilmiştir. RODEKU taslak tutum ölçeğinin toplam açıklanan varyans miktarında ise toplam varyansın %40,71'ini açıklayan tek faktör ortaya çıkmıştır.

Faktör analizleri sonucu bileşenler matriksinden elde edilen değerler ise ,577 ile ,694 arasında olup ,40'dan daha düşük yük alan madde bulunmamaktadır. Bu aşamada elenmesi gereken madde olmadığından AFA işlemi sonlandırılarak DFA işlemlerine geçilmiştir. Maddelerin yapısı incelenerek ölçme aracının Risk Odak Oranlı Denetim Kuramı Tutum Ölçeği olarak isimlendirilmesi uygun bulunmuştur.

RODEKU Tutum Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi

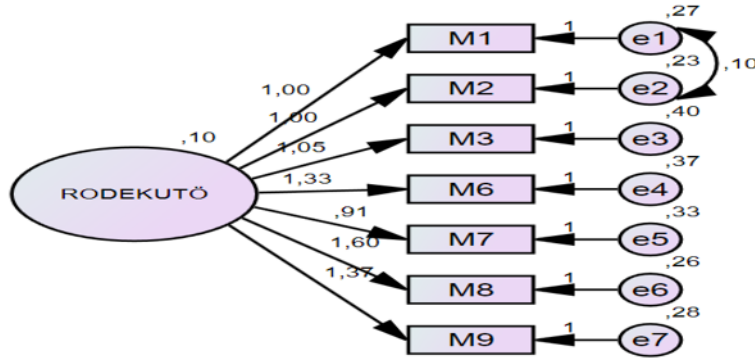
Analizde test edilecek RODEKU tutum ölçeği 7 maddeden oluşmaktadır. Bu bağlamda, öncelikle ölçeğin çoklu normallik testi uygulanmıştır. Ölçekteki 7 maddenin çoklu normallik

kritik oranı 41,627 ile yapının çoklu normalliği karşılamadığı değerlendirilmiştir. Bu sebeple ADF kullanılmıştır. Ölçeğin DFA sonrası elde edilen model uyum iyiliği göstergelerinin ($\chi^2/SD=2,514$; $RMSEA=.078$; $NFI=.915$; $CFI=.946$; $GFI=.966$; $AGFI=.926$) alan yazınında belirtilen referans aralıklarına girdiği, modelin istatistiksel olarak uygun olduğu değerlendirilmiştir.

Analiz sonuçlarında uyum indekslerinin yeterliliğini artırmak için 1 madde üzerinde modifikasyon işlemine gerek duyulmuştur. Modifikasyon indeksleri tasarlanan modelde sabitlenmiş olan bir parametrenin serbest bırakıldığı durumlarda, ki-kare (χ^2) değerinde ne düzeyde düşüş olacağını belirtmektedir. Başka bir deyişle, modifikasyon indeks değerleri yüksekse, o parametrenin serbest bırakılması durumunda modelin veriyle daha iyi uyum sağlamasına katkıda bulunabileceği değerlendirilir (Jöreskog & Sörbom, 1996). Diğer ölçekler için de benzer durumlarda bu işlemler gerçekleştirilmiştir.

Şekil 1

RODEKUTÖ'nün DFA Sonucu Standardize Edilmiş PATH Diyagramı

$$\chi^2 = 32,684; SD = 13; \chi^2/SD = 2,51; p = ,002; RMSEA = ,078; CFI = ,946$$

Şekil 1'de RODEKU tutum ölçeği için kullanılan ölçüm modeli ile gizli ve gözlenen değişkenler arasındaki yol şemaları gösterilmektedir. RODEKU tutum ölçeğinin faktör ile ilişkili olduğu madde arasındaki standardize regresyon ağırlıklarının ,443 ile ,701 aralığında ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ($p < ,001$) olduğu saptanmıştır. Analiz sonuçları yapıyı açıklayan parametrelerin her birinin anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu durumda ölçeğin yapı geçerliliğinin onaylandığı söylenebilir. RODEKU tutum ölçeğinin DFA sınavında önerilen modelin varyans değerleri hesaplanmış, tamamı anlamlı bulunmuştur ($p < ,001$).

RODEKU tutum ölçeğinin faktörlerinin aralarında bütünsel bir yapı oluşturup oluşturmadığını belirlemek için yapılan DFA analizi sonucunda, ölçekteki tüm maddelerin aynı yapı içerisinde olduğu belirlenmiş ve ölçeğin tek faktörlü yapısı doğrulanmıştır. Bu işlemlerin ardından ölçeğin güvenilirliğini belirlemek amacıyla iç tutarlık analizleri (Cronbach Alfa) yapılmıştır.

RODEKUTÖ İç Tutarlık Analizi

RODEKUTÖ'nün iç tutarlık değerleri AFA verilerinde ,748; DFA verilerinde ,762 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler ölçeğin kabul edilebilir bir düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

2. Çoklu Değerlendirme Denetim Kuramı (ÇOKDEKUTÖ) Taslak Tutum Ölçeği için Yapılan Geçerlik-Güvenirlik Analizleri

ÇOKDEKU Taslak Tutum Ölçeği Açımlayıcı Faktör Analizi

ÇOKDEKU taslak tutum ölçeğinin KMO değeri ,60'dan büyük (KMO= ,872) ve Bartlett testi sonucu anlamlıdır ($X^2=850,21$; $p=,000$). Verilerin faktör analizine uygun olduğuna hükmedilmiştir. ÇOKDEKU taslak tutum ölçeğinin ortak yük değeri en düşük ,342; faktördeki madde yük değerleri ise -,238 ile ,761 arasındadır. Tüm maddeler ,30'un üzerinde ortak yük değeri aldıklarından faktör analizine devam edilmiştir. ÇOKDEKU taslak tutum ölçeğine ait toplam açıklanan varyans miktarında; eigen değeri 1'den büyük toplam varyansın %54,11'ini açıklayan iki faktör ortaya çıkmıştır. Ancak taslak ölçeğin tek faktörlü olarak incelenebileceği düşünülmüştür. Ölçeğin tek faktörde sınamasını yapmak için döndürülmemiş bileşenler matriksinde birinci faktörden ,40'dan daha düşük yük alan bir madde (15. madde) ölçekten çıkarılarak ikinci kademe AFA uygulanmıştır.

Tablo 4

Faktör Analizleri Sonucu Bileşenler Matriksi

Elenen Madde	Faktör
	1
M15_coklu06 denetsel bir faaliyette sonuç ve değerlendirme raporunun, değerlendirilen müdür için kolay ve anlaşılır şekilde sunulması gerekmez.	-,238

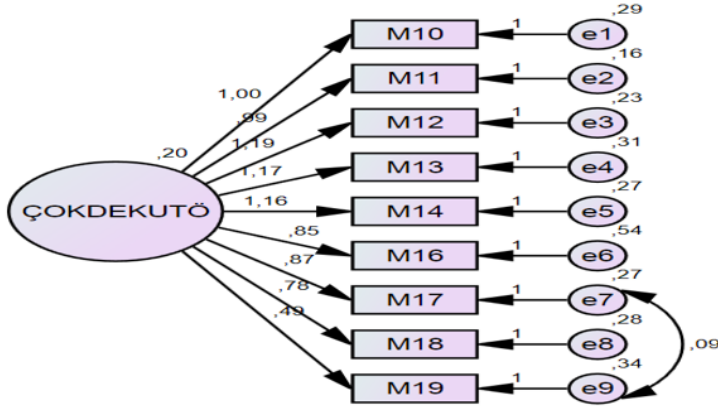
ÇOKDEKU taslak tutum ölçeğinin KMO değeri ,60'dan büyük (KMO= ,875) ve Bartlett testi sonucu anlamlıdır ($X^2= 826,89$; $p=,000$). ÇOKDEKU taslak tutum ölçeği kısa formunun toplam açıklanan varyans miktarında ise toplam varyansın %46,89'unu açıklayan tek faktör ortaya çıkmıştır.

Faktör analizleri sonucu bileşenler matriksinden elde edilen değerler ise ,585 ile ,762 arasında olup ,40'dan daha düşük yük alan madde bulunmamaktadır. Bu aşamada AFA işlemi sonlandırılarak DFA işlemlerine geçilmiştir. Maddelerin yapısı incelenerek ölçme aracının Çoklu Değerlendirme Denetim Kuramı Tutum Ölçeği olarak isimlendirilmesi uygun bulunmuştur.

ÇOKDEKU Tutum Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi

Analizde test edilecek ÇOKDEKU tutum ölçeği 9 maddeden oluşmaktadır. Bu bağlamda öncelikle ölçeğin çoklu normallik testi uygulanmıştır. Ölçekteki 9 maddenin çoklu normallik kritik oranı 53,53 ile yapının çoklu normalliği karşılamadığı değerlendirilmiştir. Bu nedenle ADF tercih edilerek uyum indeksleri hesaplanmıştır. Ölçeğin DFA sonrası elde edilen model uyum iyiliği göstergelerinin ($\chi^2/SD=2,830$; RMSEA= ,086; NFI= ,904; CFI= ,935; GFI= ,937; AGFI= ,900) alan yazınında belirtilen referans aralıklarına girdiği, modelin istatistiksel olarak uygun olduğu değerlendirilmiştir.

Analiz sonuçlarında uyum indekslerinin yeterliliğini artırmak için bir modifikasyon işlemine (M17-M19) gerek duyulmuştur.

Şekil 2*ÇOKDEKUTÖ'nün DFA Sonucu Standardize Edilmiş PATH Diyagramı*

$\chi^2 = 73,584$; $SD = 26$; $\chi^2/SD = 2,83$; $p = ,000$; $RMSEA = ,086$; $CFI = ,935$

Şekil 2’de ÇOKDEKU tutum ölçeği için kullanılan ölçüm modeli ile gizli ve gözlenen değişkenler arasındaki yol şemaları gösterilmektedir. ÇOKDEKU tutum ölçeğinin faktör ile ilişkili olduğu madde arasındaki standardize regresyon ağırlıklarının ,352 ile ,749 aralığında ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ($p < ,001$) olduğu saptanmıştır. Analiz sonuçları yapıyı açıklayan parametrelerin her birinin anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu durumda yapı geçerliliğinin onaylandığı söylenebilir. ÇOKDEKU tutum ölçeğinin DFA sınavında önerilen modelin varyans değerleri hesaplanmış, tamamı anlamlı bulunmuştur ($p < ,001$).

ÇOKDEKU tutum ölçeğinin DFA analizi sonucunda, ölçekteki tüm maddelerin aynı yapı içerisinde olduğu belirlenmiş ve ölçeğin faktör yapısı doğrulanmıştır. Bu işlemlerin ardından ölçeğin güvenilirliğini belirlemek amacıyla iç tutarlık analizleri yapılmıştır.

ÇOKDEKUTÖ İç Tutarlık Analizi

ÇOKDEKUTÖ’nün iç tutarlık değerleri AFA verilerinde ,854; DFA verilerinde ,845 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler ölçeğin oldukça yüksek bir düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

3. Programsal Denetim Kuramı Tutum Ölçeği (PRODEKUTÖ) için Yapılan Geçerlik-Güvenirlik Analizleri**PRODEKU Taslak Tutum Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi**

PRODEKU taslak tutum ölçeğinin KMO değeri ,60’dan büyük ($KMO = ,830$) ve Bartlett testi sonucu anlamlıdır ($X^2 = 890,52$; $p = ,000$). Verilerin faktör analizine uygun olduğuna hükmedilmiştir. PRODEKU taslak tutum ölçeğinin ortak yük değeri en düşük ,444; faktördeki madde yük değerleri ise -,152 ile ,759 arasındadır. Tüm maddeler ,30’un üzerinde ortak yük değeri aldıklarından faktör analizine devam edilmiştir. PRODEKU taslak tutum ölçeği kısa formunun toplam açıklanan varyans miktarında; eigen değeri 1’den büyük toplam varyansın %60,56’sını açıklayan üç faktör ortaya çıkmıştır. Ancak taslak ölçeğin tek faktörlü olarak incelenebileceği düşünülmüştür. Ölçeğin tek faktörde sınavını yapmak için döndürülmemiş bileşenler matriksinde birinci faktörden ,40’dan daha düşük yük alan iki madde (23 ve 24. maddeler) ölçekten çıkarılarak ikinci kademe AFA uygulanmıştır.

Tablo 5*Faktör Analizleri Sonucu Bileşenler Matriksi*

Elenen Maddeler	Faktör 1
M24_prog05 program denetiminde, eğitim denetmenlerinin geliştirilen programa dönük olarak ilgili personeli işe alma, seçme ve atama vb. görev ve yetkileri olması gerekir.	,258
M23_prog04 program denetiminde kaynakları, kişilerin veya programların ihtiyacına göre tahsis etmem.	-,152

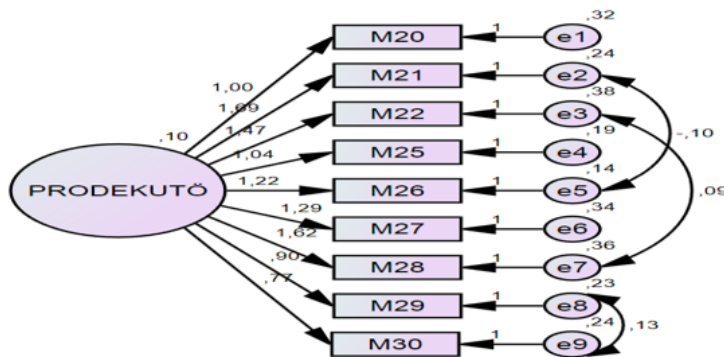
PRODEKU taslak tutum ölçeğinin KMO değeri ,60'dan büyük (KMO= ,839) ve Bartlett testi sonucu anlamlıdır ($X^2=833,32$; $p=,000$). PRODEKU taslak tutum ölçeği kısa formunun toplam açıklanan varyans miktarında ise toplam varyansın %45,98'ini açıklayan tek faktör ortaya çıkmıştır.

Faktör analizleri sonucu bileşenler matriksinden elde edilen değerler ise ,606 ile ,754 arasında olup ,40'dan daha düşük yük alan madde bulunmamaktadır. Bu aşamada AFA işlemi sonlandırılarak DFA işlemlerine geçilmiştir. Maddelerin yapısı incelenerek ölçme aracının Programsal Denetim Kuramı Tutum Ölçeği olarak isimlendirilmesi uygun bulunmuştur.

PRODEKU Tutum Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi

Analizde test edilecek PRODEKU tutum ölçeği 9 maddeden oluşmaktadır. Bu bağlamda öncelikle ölçeğin çoklu normallik testi uygulanmıştır. Ölçekteki 9 maddenin çoklu normallik kritik oranı 37,07 ile yapının çoklu normalliği karşılamadığı değerlendirilmiştir. Bu nedenle ADF tercih edilerek uyum indeksleri hesaplanmıştır. Ölçeğin DFA sonrası elde edilen model uyum iyiliği göstergelerinin ($\chi^2/SD=3,00$; RMSEA= ,090; NFI= ,904; CFI= ,933; GFI= ,941; AGFI= ,889) alan yazınında belirtilen referans aralıklarına girdiği, modelin istatistiksel olarak uygun olduğu değerlendirilmiştir.

Analiz sonuçlarında uyum indekslerinin yeterliliğini artırmak için üç modifikasyon işlemine gerek duyulmuştur (M29-M30; M21-M26; M22-M28).

Şekil 3*PRODEKUTÖ'nün DFA Sonucu Standardize Edilmiş PATH Diyagramı*

$$\chi^2 = 72,001; SD = 24; \chi^2/SD = 3,00; p = ,000; RMSEA = ,090; CFI = ,933$$

Şekil 3'te PRODEKU tutum ölçeği için kullanılan ölçüm modeli ile gizli ve gözlenen değişkenler arasındaki yol şemaları gösterilmektedir. PRODEKU tutum ölçeğinin faktör ile ilişkili olduğu madde arasındaki standardize regresyon ağırlıklarının ,441 ile ,732 aralığında ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ($p<,001$) saptanmıştır. Analiz sonuçları yapıyı açıklayan parametrelerin her birinin anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu durumda ölçeğin yapı geçerliliğinin onaylandığı söylenebilir. PRODEKU tutum ölçeğinin DFA sınavında önerilen modelin varyans değerleri hesaplanmış, tamamı anlamlı bulunmuştur ($p<,001$).

PRODEKU tutum ölçeğinin DFA analizi sonucunda, ölçekteki tüm maddelerin aynı yapı içerisinde olduğu belirlenmiş ve ölçeğin faktör yapısı doğrulanmıştır. Bu işlemlerin ardından ölçeğin güvenilirliğini belirlemek amacıyla iç tutarlık analizleri yapılmıştır.

PRODEKUTÖ İç Tutarlık Analizi

PRODEKUTÖ'nün iç tutarlık değerleri AFA verilerinde ,849; DFA verilerinde ,826 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler ölçeğin oldukça yüksek bir düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

4. Kliniksel Denetim Kuramı Taslak Tutum Ölçeği (KLİNDEKUTÖ) için Yapılan Geçerlik-Güvenirlik Analizleri

KLİNDEKU Taslak Tutum Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi

KLİNDEKU taslak tutum ölçeğinin KMO değeri ,60'dan büyük ($KMO=,888$) ve Bartlett testi sonucu anlamlıdır ($X^2= 1104,67$; $p=,000$). Verilerin faktör analizine uygun olduğuna hükmedilmiştir. KLİNDEKU taslak tutum ölçeğinin ortak yük değeri en düşük ,346; faktördeki madde yük değerleri ise -,319 ile ,807 arasındadır. Tüm maddeler ,30'un üzerinde ortak yük değeri aldıklarından faktör analizine devam edilmiştir. KLİNDEKU taslak tutum ölçeği kısa formuna ait toplam açıklanan varyans miktarında; eigen değeri 1'den büyük toplam varyansın %49,66'sını açıklayan iki faktör ortaya çıkmıştır. Ancak taslak ölçeğin tek faktörlü olarak incelenebileceği düşünülmüştür. Ölçeğin tek faktörde sınavını yapmak için döndürülmemiş bileşenler matriksinde birinci faktörde en az ,40 faktör yükü almayan maddelerin ölçekten çıkarılmasına karar verilmiştir. Birinci faktörden ,40'dan daha düşük yük alan iki madde (32 ve 35. maddeler) ölçekten çıkarılarak ikinci kademe AFA uygulanmıştır.

Tablo 6

Faktör Analizleri Sonucu Bileşenler Matriksi

Elenen Maddeler	Faktör 1
M32_klnk02 denetsel bir faaliyette kullanabileceğim gözlem araçları hakkında değerlendirilen kişinin görüşlerini almam gerekmez.	-,319
M35_klnk05 kliniksel denetim faaliyetinde sınıf içi etkinliklerin plansız şekilde gözlemlenmesi gerekir.	-,183

KLİNDEKU taslak tutum ölçeğinin KMO değeri ,60'dan büyük ($KMO=,911$) ve Bartlett testi sonucu anlamlıdır ($X^2=984,57$; $p=,000$). KLİNDEKU taslak tutum ölçeği kısa formuna ait toplam açıklanan varyans miktarında ise toplam varyansın %44,56'sını açıklayan tek faktör ortaya çıkmıştır.

Faktör analizleri sonucu bileşenler matriksinden elde edilen değerler ise ,559 ile ,811 arasında olup ,40'dan daha düşük yük alan madde bulunmamaktadır. Bu aşamada AFA işlemi sonlandırılarak DFA işlemlerine geçilmiştir. Maddelerin yapısı incelenerek ölçeğin aracının Kliniksel Denetim Kuramı Tutum Ölçeği olarak isimlendirilmesi uygun bulunmuştur.

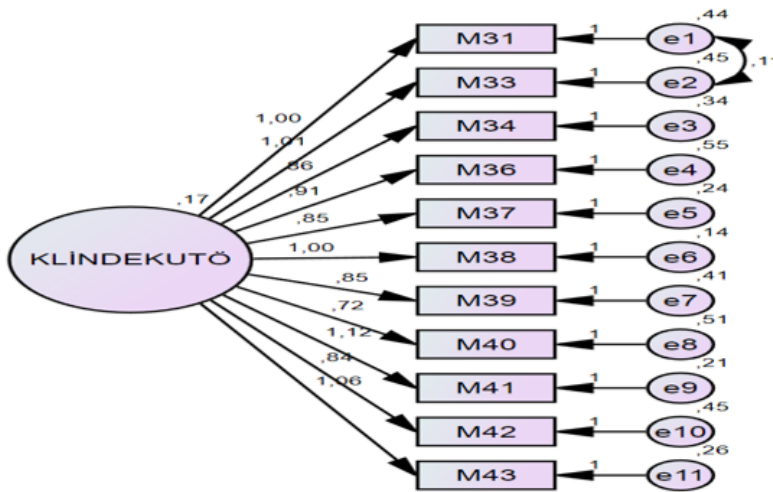
4.2. KLİNDEKU Tutum Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi

Analizde test edilecek KLİNDEKU tutum ölçeği 11 maddeden oluşmaktadır. Bu bağlamda öncelikle ölçeğin çoklu normallik testi uygulanmıştır. Ölçekteki 11 maddenin çoklu normallik kritik oranı 45,47 ile yapının çoklu normalliği karşılamadığı değerlendirilmiştir. Bu nedenle ADF tercih edilerek uyum indeksleri hesaplanmıştır. Ölçeğin DFA ölçüm uyum iyiliği göstergelerinin ($\chi^2/SD=2,14$; RMSEA= ,068; NFI= ,869; CFI= ,924; GFI= ,940; AGFI= ,907) alan yazınında belirtilen referans aralıklarına girdiği, modelin istatistiksel olarak uygun olduğu değerlendirilmiştir.

Analiz sonuçlarında uyum indekslerinin yeterliliğini artırmak için bir modifikasyon işlemlerine gerek duyulmuştur (M31-M33).

Şekil 4

KLİNDEKUTÖ'nün DFA Sonucu Standardize Edilmiş PATH Diyagramı

$$\chi^2 = 92,02; SD=43; \chi^2/SD=2,14; p=,000; RMSEA=,068; CFI=,924$$

Şekil 4'te KLİNDEKU tutum ölçeği için kullanılan ölçüm modeli ile gizli ve gözlenen değişkenler arasındaki yol şemaları gösterilmektedir. KLİNDEKU tutum ölçeğinin faktör ile ilişkili olduğu madde arasındaki standardize regresyon ağırlıklarının ,381 ile ,739 aralığında ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ($p<,001$) olduğu saptanmıştır. Analiz sonuçları yapıyı açıklayan parametrelerin her birinin anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu durumda ölçeğin yapı geçerliliğinin onaylandığı söylenebilir. KLİNDEKU tutum ölçeğinin DFA sınavında önerilen modelin varyans değerleri hesaplanmış, tamamı anlamlı bulunmuştur ($p<,001$).

KLİNDEKU tutum ölçeğinin DFA analizi sonucunda, ölçekteki tüm maddelerin aynı yapı içerisinde olduğu belirlenmiş ve ölçeğin faktör yapısı doğrulanmıştır. Bu işlemlerin ardından ölçeğin güvenilirliğini belirlemek amacıyla iç tutarlık analizleri yapılmıştır.

KLİNDEKUTÖ İç Tutarlık Analizi

KLİNDEKUTÖ'nün iç tutarlık değerleri AFA verilerinde ,868; DFA verilerinde ,816 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler ölçeğin oldukça yüksek bir düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

5. Gelişimsel Denetim Kuramı Tutum Ölçeği (GELDEKUTÖ) için Yapılan Geçerlik-Güvenirlik Analizleri

GELDEKU Taslak Tutum Ölçeği Açımlayıcı Faktör Analizi

GELDEKU taslak tutum ölçeğinin KMO değeri ,60'dan büyük (KMO=,883) ve Bartlett testi sonucu anlamlıdır ($X^2=908,03$; $p=,000$). Verilerin faktör analizine uygun olduğuna hükmedilmiştir. GELDEKU taslak tutum ölçeğinin ortak yük değeri en düşük ,357; faktördeki madde yük değerleri ise -,171 ile ,832 arasındadır. Tüm maddeler ,30'un üzerinde ortak yük değeri aldıklarından faktör analizine devam edilmiştir. GELDEKU taslak tutum ölçeği kısa formuna ait toplam açıklanan varyans miktarında; eigen değeri 1'den büyük toplam varyansın %59,63'ünü açıklayan iki faktör ortaya çıkmıştır. Ancak taslak ölçeğin tek faktörlü olarak incelenebileceği düşünülmüştür. Ölçeğin tek faktörde sınamasını yapmak için döndürülmemiş bileşenler matrisinde birinci faktörden ,40'dan daha düşük yük alan bir madde (45. madde) ölçekten çıkarılarak ikinci kademe AFA uygulanmıştır.

Tablo 7

Faktör Analizleri Sonucu Bileşenler Matrisi

Elenen Madde	Faktör 1
M45_gelis02 denetsel bir faaliyette kişinin gelişim düzeyini belirlemek için gözlem yapmam gerekir.	-,171

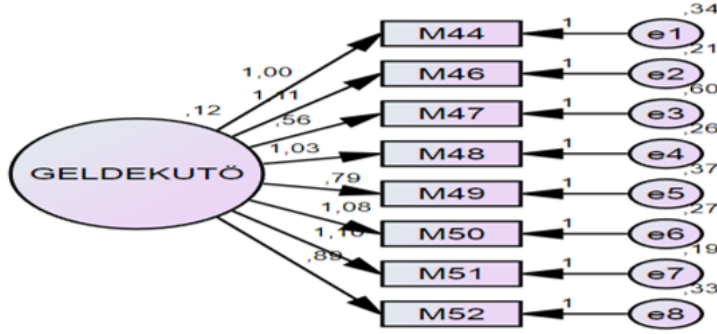
GELDEKU taslak tutum ölçeğinin KMO değeri ,60'dan büyük (KMO=,888) ve Bartlett testi sonucu anlamlıdır ($X^2=890,86$; $p=,000$). GELDEKU taslak tutum ölçeği kısa formuna ait toplam açıklanan varyans miktarında ise toplam varyansın %53,24'ünü açıklayan tek faktör ortaya çıkmıştır.

Faktör analizleri sonucu bileşenler matrisinden elde edilen değerler ise ,564 ile ,832 arasında olup ,40'dan daha düşük yük alan madde bulunmamaktadır. Bu aşamada AFA işlemi sonlandırılarak DFA işlemlerine geçilmiştir. Maddelerin yapısı incelenerek ölçme aracının Gelişimsel Denetim Kuramı Tutum Ölçeği olarak isimlendirilmesi uygun bulunmuştur.

GELDEKU Tutum Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi

Analizde test edilecek GELDEKU tutum ölçeği 8 maddeden oluşmaktadır. Bu bağlamda öncelikle ölçeğin çoklu normallik testi uygulanmıştır. Ölçekteki 8 maddenin çoklu normallik kritik oranı 43,86 ile yapının çoklu normalliği karşılamadığı değerlendirilmiştir. Bu nedenle ADF tercih edilerek uyum indeksleri hesaplanmıştır. Ölçeğin DFA ölçüm uyum iyiliği göstergelerinin ($\chi^2/SD=2,10$; RMSEA= ,066; NFI= ,885; CFI= ,935; GFI= ,960; AGFI= ,927) alan yazınında belirtilen referans aralıklarına girdiği, modelin istatistiksel olarak uygun olduğu değerlendirilmiştir.

Analiz sonuçlarında uyum indekslerinin yeterliliğini artırmak için maddeler üzerinde modifikasyon işlemlerine gerek duyulmamıştır.

Şekil 5*GELDEKUTÖ'nün DFA Sonucu Standardize Edilmiş PATH Diyagramı*

$\chi^2 = 41,925$; $SD = 20$; $\chi^2/SD = 2,10$; $p = ,003$; $RMSEA = ,066$; $CFI = ,935$

Şekil 5'te GELDEKU tutum ölçeği için kullanılan ölçüm modeli ile gizli ve gözlenen değişkenler arasındaki yol şemaları gösterilmektedir. GELDEKU tutum ölçeğinin faktör ile ilişkili olduğu madde arasındaki standardize regresyon ağırlıklarının ,346 ile ,660 aralığında ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ($p < ,001$) olduğu saptanmıştır. Analiz sonuçları yapıyı açıklayan parametrelerin her birinin anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu durumda ölçeğin tablodaki yapı ile yapı geçerliliğinin onaylandığı söylenebilir. GELDEKU tutum ölçeğinin DFA sınavında önerilen modelin varyans değerleri hesaplanmış, tamamı anlamlı bulunmuştur ($p < ,001$).

GELDEKU tutum ölçeğinin DFA analizi sonucunda, ölçekteki tüm maddelerin aynı yapı içerisinde olduğu belirlenmiş ve ölçeğin faktör yapısı doğrulanmıştır. Bu işlemlerin ardından ölçeğin güvenilirliğini belirlemek amacıyla iç tutarlık analizleri yapılmıştır.

GELDEKUTÖ İç Tutarlık Analizi

GELDEKUTÖ'nün iç tutarlık değerleri AFA verilerinde ,861; DFA verilerinde ,732 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler ölçeğin oldukça yüksek bir düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

6. Farklılaştırılmış Denetim Kuramı Tutum Ölçeği (FARKDEKUTÖ) için Yapılan Geçerlik-Güvenirlik Analizleri**FARKDEKU Taslak Tutum Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi**

FARKDEKU tutum taslak ölçeğinin KMO değeri ,60'dan büyük ($KMO = ,838$) ve Bartlett testi sonucu anlamlıdır ($X^2 = 548,52$; $p = ,000$). Verilerin faktör analizine uygun olduğuna hükmedilmiştir. FARKDEKU taslak tutum ölçeğinin ortak yük değeri en düşük ,331; faktördeki madde yük değerleri ise -,004 ile ,759 arasındadır. Tüm maddeler ,30'un üzerinde ortak yük değeri aldıklarından faktör analizine devam edilmiştir. FARKDEKU taslak tutum ölçeğine ait toplam açıklanan varyans miktarında; eigen değeri 1'den büyük toplam varyansın %52,00'sini açıklayan iki faktör ortaya çıkmıştır. Ancak taslak ölçeğin tek faktörlü olarak incelenebileceği düşünülmüştür. Ölçeğin tek faktörde sınavını yapmak için döndürülmemiş bileşenler matriksinde birinci faktörden ,40'dan daha düşük yük alan bir madde (57. madde) ölçekten çıkarılarak ikinci kademe AFA uygulanmıştır.

Tablo 8*Faktör Analizleri Sonucu Bileşenler Matriksi*

Elenen Madde	Faktör 1
M57_fark05 denetsel bir faaliyette akademik gelişim düzeyi ne olursa olsun, değerlendirilenlerin mesleki problem çözümlerinde bireysel girişimlerine izin vermem.	-,004

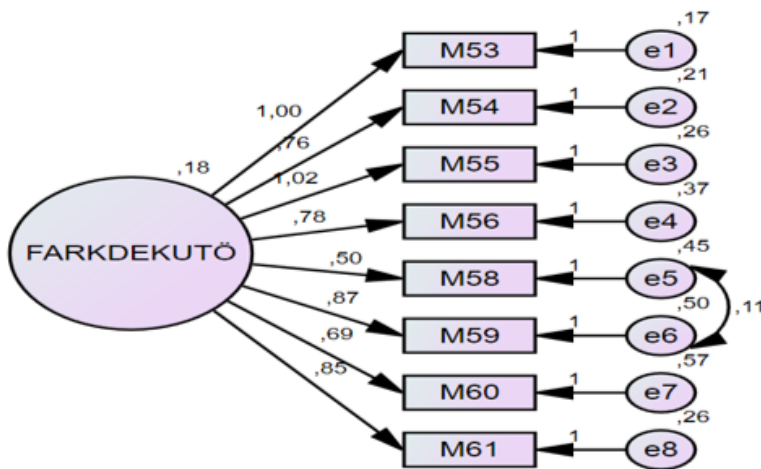
FARKDEKU taslak tutum ölçeğinin KMO değeri ,60'dan büyük (KMO= ,856) ve Bartlett testi sonucu anlamlıdır ($X^2= 518,65$; $p=,000$). FARKDEKU taslak tutum ölçeği kısa formundaki toplam açıklanan varyans miktarında ise toplam varyansın %42,48'ini açıklayan tek faktör ortaya çıkmıştır.

Faktör analizleri sonucu bileşenler matriksinden elde edilen değerler ise ,421 ile ,759 arasında olup ,40'dan daha düşük yük alan madde bulunmamaktadır. Bu aşamada AFA işlemi sonlandırılarak DFA işlemlerine geçilmiştir. Maddelerin yapısı incelenerek ölçme aracının Farklılaştırılmış Denetim Kuramı Tutum Ölçeği olarak isimlendirilmesi uygun bulunmuştur.

FARKDEKU Tutum Ölçeği Doğrulamalı Faktör Analizi

Analizde test edilecek FARKDEKU tutum ölçeği 8 maddeden oluşmaktadır. Bu bağlamda öncelikle ölçeğin çoklu normallik testi uygulanmıştır. Ölçekteki 8 maddenin çoklu normallik kritik oranı 41,00 ile yapının çoklu normalliği karşılamadığı değerlendirilmiştir. Bu nedenle ADF tercih edilerek uyum indeksleri hesaplanmıştır. Ölçeğin DFA ölçüm uyum iyiliği göstergelerinin ($\chi^2/SD=1,60$; RMSEA= ,049; NFI= ,918; CFI= ,967; GFI= ,970; AGFI= ,943) alan yazınında belirtilen referans aralıklarına girdiği, modelin istatistiksel olarak uygun olduğu değerlendirilmiştir.

Analiz sonuçlarında uyum indekslerinin yeterliliğini artırmak için bir modifikasyon işlemine gerek duyulmuştur (M58-M59).

Şekil 6*FARKDEKUTÖ'nün DFA Sonucu Standardize Edilmiş PATH Diyagramı*

$$\chi^2 = 30,416; SD=19; \chi^2/SD=1,60; p=,047; RMSEA=,049; CFI=,967$$

Şekil 6’da FARKDEKU tutum ölçeği için kullanılan ölçüm modeli ile gizli ve gözlenen değişkenler arasındaki yol şemaları gösterilmektedir. Bu işlemlerin ardından faktör ile ilişkili olduğu madde arasındaki standardize regresyon ağırlıklarının ,305 ile ,716 aralığında ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ($p<,001$) olduğu saptanmıştır. Analiz sonuçları yapıyı açıklayan parametrelerin her birinin anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu durumda ölçeğin yapı geçerliliğinin onaylandığı söylenebilir. FARKDEKU tutum ölçeğinin DFA sınavında önerilen modelin varyans değerleri hesaplanmış, tamamı anlamlı bulunmuştur ($p<,001$). FARKDEKUTÖ’nün faktörlerinin aralarında bütünsel bir yapı oluşturup oluşturmadığını belirlemek için yapılan DFA analizi sonucunda, ölçekteki tüm maddelerin aynı yapı içerisinde olduğu belirlenmiş ve ölçeğin faktör yapısı doğrulanmıştır. Bu işlemlerin ardından ölçeğin güvenirliliğini belirlemek amacıyla iç tutarlık analizleri yapılmıştır.

FARKDEKUTÖ İç Tutarlık Analizi

FARKDEKUTÖ’nün iç tutarlık değerleri AFA verilerinde ,778; DFA verilerinde ,744 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler ölçeğin oldukça yüksek bir düzeyde güvenirliliğe sahip olduğunu göstermektedir.

7. Koçlu Meslektaş Denetim Kuramı Tutum Ölçeği (KOMEDEKUTÖ) için Yapılan Geçerlik-Güvenirlik Analizleri

KOMEDEKU Taslak Tutum Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi

KOMEDEKU tutum taslak ölçeğinin KMO değeri ,60’dan büyük ($KMO=,903$) ve Bartlett testi sonucu anlamlıdır ($X^2=1322,78$; $p=,000$). Verilerin faktör analizine uygun olduğuna hükmedilmiştir. KOMEDEKU taslak tutum ölçeğinin ortak yük değeri en düşük ,370; faktördeki madde yük değerleri ise -,284 ile ,789 arasındadır. Tüm maddeler ,30’un üzerinde ortak yük değeri aldıklarından faktör analizine devam edilmiştir. KOMEDEKU taslak tutum ölçeğine ait toplam açıklanan varyans miktarında; eigen değeri 1’den büyük toplam varyansın %57,01’ini açıklayan üç faktör ortaya çıkmıştır. Ancak taslak ölçeğin tek faktörlü olarak incelenebileceği düşünülmüştür. Ölçeğin tek faktörde sınavını yapmak için döndürülmemiş bileşenler matriksinde birinci faktörden ,40’dan daha düşük yük alan üç madde (62, 67 ve 69. maddeler) ölçekten çıkarılarak ikinci kademe AFA uygulanmıştır.

Tablo 9

Faktör Analizleri Sonucu Bileşenler Matriksi

Elenen Maddeler	Faktör
	1
M62_koc01 denetsel bir faaliyette koça (denetmene) ihtiyaç vardır.	,380
M69_koc08 meslektaş denetimi ile ilgili denetsel bir faaliyette eşleşen öğretmenler/personel arasında gözlem öncesi görüşmeye gerek yoktur.	-,284
M67_koc06 meslektaş denetimi ile ilgili denetsel bir faaliyette personelin birbirleriyle rastgele eşleşmesinden hoşlanmam.	,015

KOMEDEKU taslak tutum ölçeğinin KMO değeri ,60’dan büyük ($KMO=,920$) ve Bartlett testi sonucu anlamlıdır ($X^2=1200,91$; $p=,000$). KOMEDEKU taslak tutum ölçeğinin toplam açıklanan varyans miktarında ise toplam varyansın %48,81’ini açıklayan tek faktör ortaya çıkmıştır.

Faktör analizleri sonucu bileşenler matriksindeki değerler ise ,514 ile ,799 arasında olup ,40’dan daha düşük yük alan madde bulunmamaktadır. Bu aşamada AFA işlemi sonlandırılarak DFA işlemlerine geçilmiştir. Maddelerin yapısı incelenerek ölçeğin Koçlu Meslektaş Denetim Kuramı Tutum Ölçeği olarak isimlendirilmesi uygun bulunmuştur.

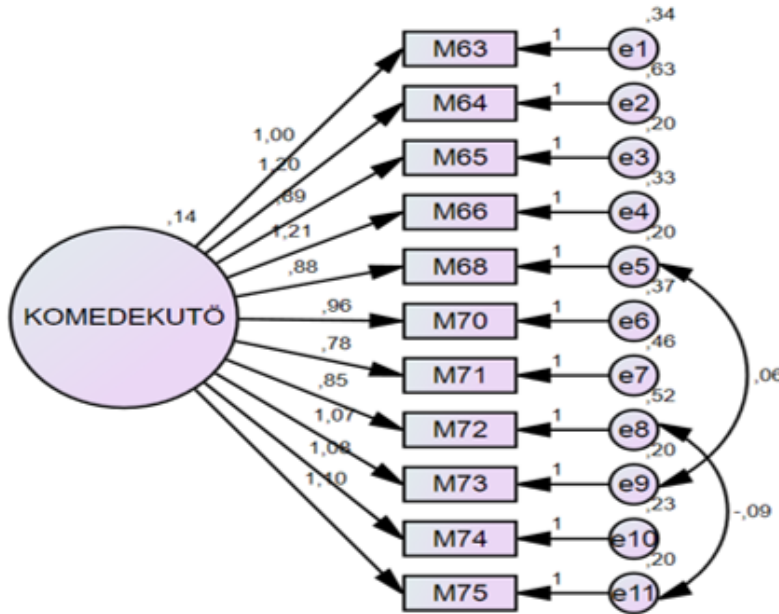
KOMEDEKU Tutum Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi

Analizde test edilecek KOMEDEKU tutum ölçeği 11 maddeden oluşmaktadır. Bu bağlamda öncelikle ölçeğin çoklu normallik testi uygulanmıştır. Ölçekteki 11 maddenin çoklu normallik kritik oranı 58,86 ile yapının çoklu normalliği karşılamadığı değerlendirilmiştir. Bu nedenle ADF tercih edilerek uyum indeksleri hesaplanmıştır. Ölçeğin DFA ölçüm uyum iyiliği göstergelerinin ($\chi^2/SD=1,86$; $RMSEA=,059$; $NFI=,895$; $CFI=,948$; $GFI=,946$; $AGFI=,915$) alan yazınında belirtilen referans aralıklarına girdiği, modelin istatistiksel olarak uygun olduğu değerlendirilmiştir.

Analiz sonuçlarında uyum indekslerinin yeterliliğini artırmak için iki modifikasyon işlemine gerek duyulmuştur (M68-M73; M72-M75).

Şekil 7

KOMEDEKUTÖ'nün DFA Sonucu Standardize Edilmiş PATH Diyagramı

$\chi^2=77,89$; $SD= 42$; $\chi^2/SD=1,86$; $p=,001$; $RMSEA=,059$; $CFI=,948$

Şekil 7’de KOMEDEKU tutum ölçeği için kullanılan ölçüm modeli ile gizli ve gözlenen değişkenler arasındaki yol şemaları gösterilmektedir. Bu işlemlerin ardından faktör ile ilişkili olduğu madde arasındaki standardize regresyon ağırlıklarının ,396 ile ,682 aralığında ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ($p<,001$) olduğu saptanmıştır. Analiz sonuçları yapıyı açıklayan parametrelerin her birinin anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu durumda ölçeğin yapı geçerliliğinin onaylandığı söylenebilir. KOMEDEKU tutum ölçeğinin DFA sınavında önerilen modelin varyans değerleri hesaplanmış, tamamı anlamlı bulunmuştur ($p<,001$).

KOMEDEKU tutum ölçeğinin DFA analizi sonucunda, ölçekteki tüm maddelerin aynı yapı içerisinde olduğu belirlenmiş ve ölçeğin faktör yapısı doğrulanmıştır. Bu işlemlerin ardından ölçeğin güvenilirliğini belirlemek amacıyla iç tutarlık analizleri yapılmıştır.

KOMEDEKUTÖ İç Tutarlık Analizi

KOMEDEKU taslak tutum ölçeğinin iç tutarlık değerleri AFA verilerinde ,884; DFA verilerinde ,823 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler ölçeğin oldukça yüksek bir düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

8. Portfolyo Denetim Kuramı Tutum Ölçeği (PORDEKUTÖ) için Yapılan Geçerlik-Güvenirlik Analizleri

PORDEKU Taslak Tutum Ölçeği Açımlayıcı Faktör Analizi

PORDEKU taslak tutum ölçeğinin KMO değeri .60'dan büyük ($KMO=.858$) ve Bartlett testi sonucu anlamlıdır ($X^2=1044,13$; $p=.000$). Verilerin faktör analizine uygun olduğuna hükmedilmiştir. PORDEKU taslak tutum ölçeğinin ortak yük değeri en düşük ,480; faktördeki madde yük değerleri ise ,051 ile ,799 arasındadır. Tüm maddeler ,30'un üzerinde ortak yük değeri aldıklarından faktör analizine devam edilmiştir. PORDEKU taslak tutum ölçeğinin toplam açıklanan varyans miktarında; eigen değeri 1'den büyük toplam varyansın %57,80'ini açıklayan iki faktör ortaya çıkmıştır. Ancak taslak ölçeğin tek faktörlü olarak incelenebileceği düşünülmüştür. Ölçeğin tek faktörde sınamasını yapmak için döndürülmemiş bileşenler matriksinde birinci faktörden ,40'dan daha düşük yük alan iki madde (79 ve 83. maddeler) ölçekten çıkarılarak ikinci kademe AFA uygulanmıştır.

Tablo 10

Faktör Analizleri Sonucu Bileşenler Matriksi

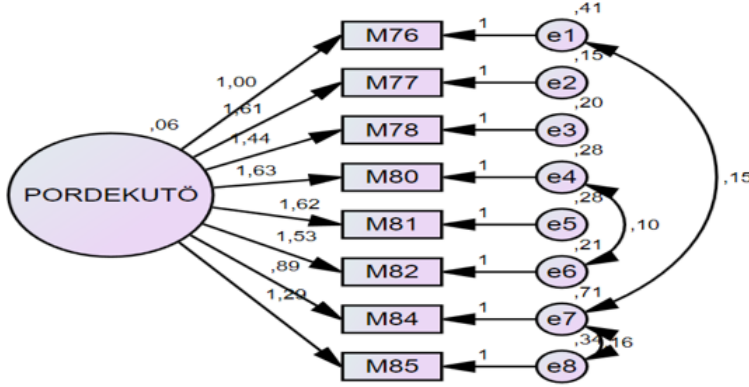
Elenen Maddeler	Faktör 1
M79_port04 denetsel bir faaliyette değerlendirilenin ürün dosyası içeriğini kendim belirlerim.	,222
M83_port08 denetsel bir faaliyette kişinin ürün dosyasını değerlendirmek için dosya sahibine ihtiyaç duymam.	,051

PORDEKU taslak tutum ölçeğinin KMO değeri ,60'dan büyük ($KMO=.876$) ve Bartlett testi sonucu anlamlıdır ($X^2=988,63$; $p=.000$). PORDEKU taslak tutum ölçeğinin toplam açıklanan varyans miktarında ise toplam varyansın %55,61'ini açıklayan tek faktör ortaya çıkmıştır. Faktör analizleri sonucu bileşenler matriksinden elde edilen değerler ,647 ile ,797 arasında olup ,40'dan daha düşük yük alan madde bulunmamaktadır. Bu aşamada AFA işlemi sonlandırılarak DFA işlemlerine geçilmiştir. Maddelerin yapısı incelenerek ölçme aracının Portfolyo Denetim Kuramı Tutum Ölçeği olarak isimlendirilmesi uygun bulunmuştur.

PORDEKUTÖ Tutum Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi

Analizde test edilecek PORDEKU tutum ölçeği 8 maddeden oluşmaktadır. Bu bağlamda öncelikle ölçeğin çoklu normallik testi uygulanmıştır. Ölçekteki 8 maddenin çoklu normallik kritik oranı 38,84 ile yapının çoklu normalliği karşılamadığı değerlendirilmiştir. Bu nedenle ADF tercih edilerek uyum indeksleri hesaplanmıştır. Ölçeğin DFA ölçüm uyum iyiliği göstergelerinin ($\chi^2/SD=2,16$; $RMSEA=.068$; $NFI=.933$; $CFI=.962$; $GFI=.967$; $AGFI=.929$) alan yazınında belirtilen referans aralıklarına girdiği, modelin istatistiksel olarak uygun olduğu değerlendirilmiştir.

Analiz sonuçlarında uyum indekslerinin yeterliliğini artırmak için üç modifikasyon işlemine gerek duyulmuştur (M76-M84; M80-M82; M84-M85).

Şekil 8*PORDEKUTÖ'nün DFA Sonucu Standardize Edilmiş PATH Diyagramı*

$$\chi^2=36,638; SD=17; \chi^2/SD=2,16; p=,004; RMSEA=,068; CFI=,962$$

Şekil 8’de PORDEKU tutum ölçeği için kullanılan ölçüm modeli ile gizli ve gözlenen değişkenler arasındaki yol şemaları gösterilmektedir. Bu işlemlerin ardından faktör ile ilişkili olduğu madde arasındaki standardize regresyon ağırlıklarının ,355 ile ,725 aralığında ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ($p<,001$) olduğu saptanmıştır. Analiz sonuçları yapıyı açıklayan parametrelerin her birinin anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu durumda ölçeğin yapı geçerliliğinin onaylandığı söylenebilir. PORDEKU tutum ölçeğinin DFA sınavında önerilen modelin varyans değerleri hesaplanmış, tamamı anlamlı bulunmuştur ($p<,001$).

PORDEKU tutum ölçeğinin DFA analizi sonucunda, ölçekteki tüm maddelerin aynı yapı içerisinde olduğu belirlenmiş ve ölçeğin faktör yapısı doğrulanmıştır. Bu işlemlerin ardından ölçeğin güvenilirliğini belirlemek amacıyla iç tutarlık analizleri yapılmıştır.

PORDEKUTÖ İç Tutarlık Analizi

PORDEKU tutum ölçeğinin iç tutarlık değerleri AFA verilerinde ,879; DFA verilerinde ,773 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler ölçeğin oldukça yüksek bir düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

9. Performans Denetim Kuramı Tutum Ölçeği (PERDEKUTÖ) için Yapılan Geçerlik-Güvenirlik Analizleri**PERDEKU Taslak Tutum Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi**

PERDEKU taslak tutum ölçeğinin KMO değeri ,60’dan büyük ($KMO=,932$) ve Bartlett testi sonucu anlamlıdır ($X^2=2495,32; p=,000$). Verilerin faktör analizine uygun olduğuna hükmedilmiştir. PERDEKU taslak tutum ölçeğinin ortak yük değeri en düşük ,517; faktördeki madde yük değerleri ise -,120 ile ,805 arasındadır. Tüm maddeler ,30’un üzerinde ortak yük değeri aldıklarından faktör analizine devam edilmiştir. PERDEKU taslak tutum ölçeğinin toplam açıklanan varyans miktarında; eigen değeri 1’den büyük toplam varyansın %65,46’sını açıklayan üç faktör ortaya çıkmıştır. Ancak taslak ölçeğin tek faktörlü olarak incelenebileceği düşünülmüştür. Ölçeğin tek faktörde sınavını yapmak için döndürülmemiş bileşenler matrisinde birinci faktörden ,40’dan daha düşük yük alan bir madde (92. madde) ölçekten çıkarılarak ikinci kademe AFA uygulanmıştır.

Tablo 11*Faktör Analizleri Sonucu Bileşenler Matriksi*

Elenen Madde	Faktör 1
M92_perf07 performans değerlendirme standartlarını oluşturmada kullanılan tekniklerden (grafik derecelleme ölçeği, kritik olaylar vb.) yararlanmam.	-,120

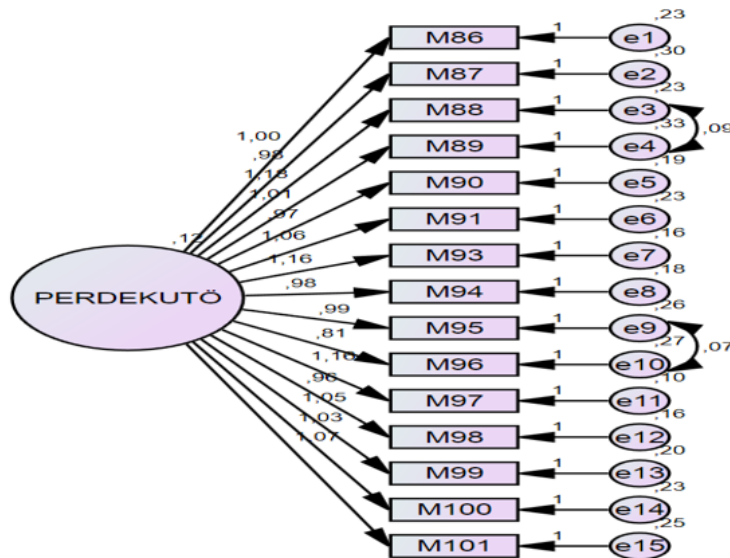
PERDEKU taslak tutum ölçeğinin KMO değeri ,60'dan büyük (KMO=,934) ve Bartlett testi sonucu anlamlıdır ($X^2=2481,91$; $p=,000$). PERDEKU taslak tutum ölçeğinin toplam açıklanan varyans miktarında ise toplam varyansın %52,30'unu açıklayan tek faktör ortaya çıkmıştır.

Faktör analizleri sonucu bileşenler matriksinden elde edilen değerler ise ,579 ile ,805 arasında olup ,40'dan daha düşük yük alan madde bulunmamaktadır. Bu aşamada AFA işlemi sonlandırılarak DFA işlemlerine geçilmiştir. Maddelerin yapısı incelenerek ölçme aracının Performans Denetim Kuramı Tutum Ölçeği olarak isimlendirilmesi uygun bulunmuştur.

PERDEKU Tutum Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi

Analizde test edilecek PERDEKU tutum ölçeği 15 maddeden oluşmaktadır. Bu bağlamda öncelikle ölçeğin çoklu normallik testi uygulanmıştır. Ölçekteki 15 maddenin çoklu normallik kritik oranı 64,07 ile yapının çoklu normalliği karşılamadığı değerlendirilmiştir. Bu nedenle ADF tercih edilerek uyum indeksleri hesaplanmıştır. Ölçeğin DFA ölçüm uyum iyiliği göstergelerinin ($\chi^2/SD=2,44$; RMSEA= ,076; NFI= ,857; CFI= ,909; GFI= ,895; AGFI= ,856) alan yazınında belirtilen referans aralıklarına girdiği, modelin istatistiksel olarak uygun olduğu değerlendirilmiştir.

Analiz sonuçlarında uyum indekslerinin yeterliliğini artırmak için iki modifikasyon işlemlerine gerek duyulmuştur (M88-M89; M95-M96).

Şekil 9*PERDEKUTÖ'nün DFA Sonucu Standardize Edilmiş PATH Diyagramı*

$$\chi^2=214,914; SD=88; \chi^2/SD=2,44; p=,000; RMSEA=,076; CFI=,909$$

Şekil 9’da PERDEKU tutum ölçeği için kullanılan ölçüm modeli ile gizli ve gözlenen değişkenler arasındaki yol şemaları gösterilmektedir. Bu işlemlerin ardından faktör ile ilişkili olduğu madde arasındaki standardize regresyon ağırlıklarının ,479 ile ,787 aralığında ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ($p<,001$) olduğu saptanmıştır. Analiz sonuçları yapıyı açıklayan parametrelerin her birinin anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu durumda ölçeğin yapı geçerliliğinin onaylandığı söylenebilir. PERDEKU tutum ölçeğinin DFA sınavında önerilen modelin varyans değerleri hesaplanmış, tamamı anlamlı bulunmuştur ($p<,001$).

PERDEKU tutum ölçeğinin DFA analizi sonucunda, ölçekteki tüm maddelerin aynı yapı içerisinde olduğu belirlenmiş ve ölçeğin faktör yapısı doğrulanmıştır. Bu işlemlerin ardından ölçeğin güvenilirliğini belirlemek amacıyla iç tutarlık analizleri yapılmıştır.

PERDEKUTÖ İç Tutarlık Analizi

PERDEKU tutum ölçeğinin iç tutarlık değerleri AFA verilerinde ,933; DFA verilerinde ,898 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler ölçeğin oldukça yüksek bir düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

10. Sanatsal Denetim Kuramı Tutum Ölçeği (SANDEKUTÖ) için Yapılan Geçerlik-Güvenirlik Analizleri

SANDEKU Taslak Tutum Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi

SANDEKU taslak tutum ölçeğinin KMO değeri ,60’dan büyük ($KMO=,855$) ve Bartlett testi sonucu anlamlıdır ($X^2=1105,37$; $p=,000$). Verilerin faktör analizine uygun olduğuna hükmedilmiştir. SANDEKU taslak tutum ölçeğinin ortak yük değeri en düşük ,360; faktördeki madde yük değerleri ise -,017 ile ,739 arasındadır. Tüm maddeler ,30’un üzerinde ortak yük değeri aldıklarından faktör analizine devam edilmiştir. SANDEKU taslak tutum ölçeğinin toplam açıklanan varyans miktarında; eigen değeri 1’den büyük toplam varyansın %61,18’ini açıklayan üç faktör ortaya çıkmıştır. Ancak taslak ölçeğin tek faktörlü olarak incelenebileceği düşünülmüştür. Ölçeğin tek faktörde sınavını yapmak için döndürülmemiş bileşenler matriksinde birinci faktörden ,40’dan daha düşük yük alan iki madde (105 ve 112. maddeler) ölçekten çıkarılarak ikinci kademe AFA uygulanmıştır.

Tablo 12

Faktör Analizleri Sonucu Bileşenler Matriksi

Elenen Madde	Faktör 1
M105_sanat04 denetsel bir faaliyette değerlendirilen kurum/kişinin eylemlerinin yaratıcı olmasını beklemem.	,051
M112_sanat11 sanatsal değerlendirmede ortaya çıkan temaları, meslektaşlarımların sonuçları ile karşılaştırmaktan hoşlanmam.	-,017

SANDEKU taslak tutum ölçeğinin KMO değeri ,60’dan büyük ($KMO=,870$) ve Bartlett testi sonucu anlamlıdır ($X^2=1043,19$; $p=,000$). SANDEKU taslak tutum ölçeğinin toplam açıklanan varyans miktarında toplam varyansın %46,07’sini açıklayan tek faktör ortaya çıkmıştır.

Faktör analizleri sonucu bileşenler matriksinde elde edilen değerler ise ,586 ile ,739 arasında olup ,40’tan daha düşük yük alan madde bulunmamaktadır. Bu aşamada AFA işlemi sonlandırılarak DFA işlemlerine geçilmiştir. Maddelerin yapısı incelenerek ölçme aracının Sanatsal Denetim Kuramı Tutum Ölçeği olarak isimlendirilmesi uygun bulunmuştur.

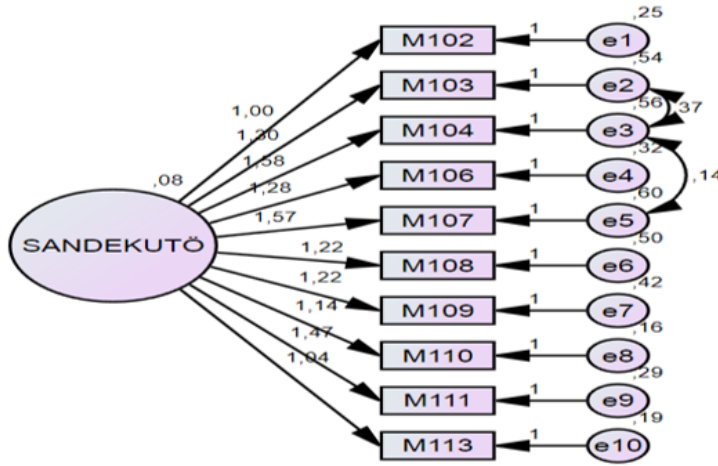
SANDEKU Tutum Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi

Analizde test edilecek SANDEKU tutum ölçeği 10 maddeden oluşmaktadır. Bu bağlamda öncelikle ölçeğin çoklu normallik testi uygulanmıştır. Ölçekteki 10 maddenin çoklu normallik kritik oranı 27,49 ile yapının çoklu normalliği karşılamadığı değerlendirilmiştir. Bu nedenle ADF tercih edilerek uyum indeksleri hesaplanmıştır. Ölçeğin DFA ölçüm uyum iyiliği göstergelerinin ($\chi^2/SD=2,02$; $RMSEA=,064$; $NFI=,901$; $CFI=,946$; $GFI=,949$; $AGFI=,915$) alan yazınında belirtilen referans aralıklarına girdiği, modelin istatistiksel olarak uygun olduğu değerlendirilmiştir.

Analiz sonuçlarında uyum indekslerinin yeterliliğini artırmak için maddeler üzerinde modifikasyon işlemlerine gerek duyulmuştur (M103-M104; M104-M107).

Şekil 10

SANDEKUTÖ'nün DFA Sonucu Standardize Edilmiş PATH Diyagramı

$\chi^2=66,504$; $SD=33$; $\chi^2/SD=2,02$; $p=,000$; $RMSEA=,064$; $CFI=,946$

Şekil 10'da SANDEKU tutum ölçeği için kullanılan ölçüm modeli ile gizli ve gözlenen değişkenler arasındaki yol şemaları gösterilmektedir. Bu işlemlerin ardından faktör ile ilişkili olduğu madde arasındaki standardize regresyon ağırlıklarının ,433 ile ,621 aralığında ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ($p<,001$) olduğu saptanmıştır. Analiz sonuçları yapıyı açıklayan parametrelerin her birinin anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu durumda ölçeğin yapı geçerliliğinin onaylandığı söylenebilir. SANDEKU tutum ölçeğinin DFA sınavında önerilen modelin varyans değerleri hesaplanmış, tamamı anlamlı bulunmuştur ($p<,001$).

SANDEKU tutum ölçeğinin DFA analizi sonucunda, ölçekteki tüm maddelerin aynı yapı içerisinde olduğu belirlenmiş ve ölçeğin faktör yapısı doğrulanmıştır. Bu işlemlerin ardından ölçeğin güvenilirliğini belirlemek amacıyla iç tutarlık analizleri yapılmıştır.

SANDEKUTÖ İç Tutarlık Analizi

SANDEKU tutum ölçeğinin iç tutarlık değerleri AFA verilerinde ,860; DFA verilerinde ,790 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler ölçeğin oldukça yüksek bir düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

11. Bilimsel Yönteme Dayalı Denetim Kuramı Tutum Ölçeği (BİLYÖDEKUTÖ) için Yapılan Geçerlik-Güvenirlilik Analizleri

BİLYÖDEKU Taslak Tutum Ölçeği Açımlayıcı Faktör Analizi

BİLYÖDEKU tutum taslak ölçeğinin KMO değeri ,60'tan büyük (KMO=,759) ve Bartlett testi sonucu anlamlıdır ($X^2=570,74$; $p=,000$). Verilerin faktör analizine uygun olduğuna hükmedilmiştir. BİLYÖDEKU taslak tutum ölçeğinin ortak yük değeri en düşük ,574; faktördeki madde yük değerleri ise ,646 ile ,812 arasındadır. Tüm maddeler ,30'un üzerinde ortak yük değeri aldıklarından faktör analizine devam edilmiştir. BİLYÖDEKU taslak tutum ölçeğinin toplam açıklanan varyans miktarında eigen değeri 1'den büyük toplam varyansın %69,99'unu açıklayan iki faktör ortaya çıkmıştır. Ancak taslak ölçeğin tek faktörlü olarak incelenebileceği düşünülmüştür. Faktör analizleri sonucu bileşenler matriksindeki değerlerde ,40'dan daha düşük yük alan madde bulunmamaktadır. Bu aşamada AFA işlemi sonlandırılarak DFA işlemlerine geçilmiştir. Maddelerin yapısı incelenerek ölçme aracının Bilimsel Yönteme Dayalı Denetim Kuramı Tutum Ölçeği olarak isimlendirilmesi uygun bulunmuştur.

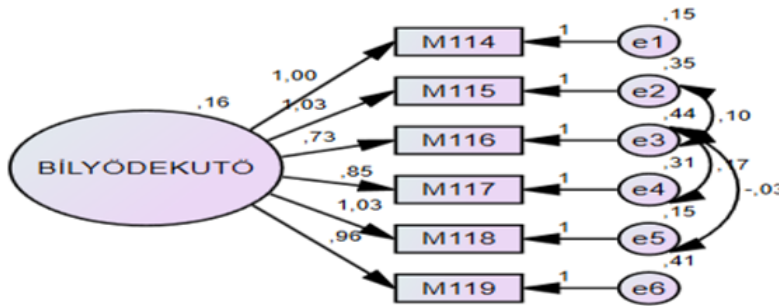
BİLYÖDEKU Tutum Ölçeği Doğrulamalı Faktör Analizi

Analizde test edilecek BİLYÖDEKU tutum ölçeği 6 maddeden oluşmaktadır. Bu bağlamda öncelikle ölçeğin çoklu normallik testi uygulanmıştır. Ölçekteki 6 maddenin çoklu normallik kritik oranı 29,48 ile yapının çoklu normalliği karşılamadığı değerlendirilmiştir. Bu nedenle ADF tercih edilerek uyum indeksleri hesaplanmıştır. Ölçeğin DFA ölçüm uyum iyiliği göstergelerinin ($\chi^2/SD=2,78$; RMSEA= ,085; NFI= ,958; CFI= ,972; GFI= ,979; AGFI= ,927) alan yazınında belirtilen referans aralıklarına girdiği, modelin istatistiksel olarak uygun olduğu değerlendirilmiştir.

Analiz sonuçlarında uyum indekslerinin yeterliliğini artırmak için üç modifikasyon işlemine gerek duyulmuştur (M115-M116; M116-M117; M116-M118).

Şekil 11

BİLYÖDEKUTÖ'nün DFA Sonucu Standardize Edilmiş PATH Diyagramı

$\chi^2=16,67$; $SD=6$; $\chi^2/SD=2,78$; $p=,011$; RMSEA= ,085; CFI=,972

Şekil 11'de BİLYÖDEKU tutum ölçeği için kullanılan ölçüm modeli ile gizli ve gözlenen değişkenler arasındaki yol şemaları gösterilmektedir. Bu işlemlerin ardından faktör ile ilişkili olduğu madde arasındaki standardize regresyon ağırlıklarının ,403 ile ,733 aralığında ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ($p<,001$) olduğu saptanmıştır. Analiz sonuçları yapıyı açıklayan parametrelerin her birinin anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu durumda ölçeğin yapı geçerliliğinin onaylandığı söylenebilir. BİLYÖDEKU tutum ölçeğinin DFA sınavında önerilen modelin varyans değerleri hesaplanmış, tamamı anlamlı bulunmuştur ($p<,001$).

BİLYÖDEKU tutum ölçeğinin DFA analizi sonucunda, ölçekteki tüm maddelerin aynı yapı içerisinde olduğu belirlenmiş ve ölçeğin faktör yapısı doğrulanmıştır. Bu işlemlerin ardından ölçeğin güvenilirliğini belirlemek amacıyla iç tutarlık analizleri yapılmıştır.

BİLYÖDEKUTÖ İç Tutarlık Analizi

BİLYÖDEKU tutum ölçeğinin iç tutarlık değerleri AFA verilerinde ,818; DFA verilerinde ,761 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler ölçeğin oldukça yüksek bir düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Son olarak, ölçeğin bir diğer güvenilirlik değerinin belirlenmesi amacıyla test-tekrar test korelasyonları da hesaplanmıştır. Bu amaçla Pearson korelasyonu ve eşleştirilmiş gruplar t-testi analizleri uygulanmıştır. Test-tekrar test uygulamaları için yapılan korelasyon sonucunda (n=59) ölçeklerin tüm r değerleri anlamlı olup ($p<,001$) ,532 ile ,813 arasında değişmektedir. Bu sonuçlar gerçekleştirilen iki uygulamadan elde edilen puanların tutarlı olduğunu ve ölçme aracının yüksek düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 13

Test-Tekrar Test Uygulama Ortalamalarının Karşılaştırılması

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	$Sh_{\bar{x}}$	<i>t Testi</i>		
						t	SD	p
RODEKUTÖ	İlk Uyg.	59	4,17	,576	,075	-,52	58	,607
RODEKUTÖ	İkinci Uyg.	59	4,20	,510	,066			
ÇOKDEKUTÖ	İlk Uyg.	59	4,16	,482	,063	,69	58	,493
	İkinci Uyg.	59	4,13	,476	,062			
PRODEKUTÖ	İlk Uyg.	59	4,24	,354	,046	1,02	58	,314
	İkinci Uyg.	59	4,19	,381	,050			
KLİNDEKUTÖ	İlk Uyg.	59	4,07	,464	,060	-1,06	58	,292
	İkinci Uyg.	59	4,11	,442	,058			
GELDEKUTÖ	İlk Uyg.	59	4,18	,520	,068	,04	58	,969
	İkinci Uyg.	59	4,18	,422	,055			
FARKDEKUTÖ	İlk Uyg.	59	3,99	,498	,065	-,70	58	,490
	İkinci Uyg.	59	4,03	,421	,055			
KOMEDEKUTÖ	İlk Uyg.	59	4,10	,479	,062	1,60	58	,115
	İkinci Uyg.	59	4,04	,440	,057			
PORDEKUTÖ	İlk Uyg.	59	3,99	,525	,068	,63	58	,533
	İkinci Uyg.	59	3,96	,501	,065			
PERDEKUTÖ	İlk Uyg.	59	4,33	,394	,051	,71	58	,483
	İkinci Uyg.	59	4,30	,402	,052			
SANDEKUTÖ	İlk Uyg.	59	3,94	,562	,073	1,61	58	,112
	İkinci Uyg.	59	3,87	,506	,066			
BİLYÖDEKUTÖ	İlk Uyg.	59	4,51	,447	,058	1,03	58	,306
	İkinci Uyg.	59	4,47	,439	,057			

Tablo 13'te görüldüğü üzere, test-tekrar test güvenilirliğini belirlemek amacıyla yapılan eşleştirilmiş gruplar t-testi sonucunda tüm puanlar için iki uygulama ortalamaları arasındaki farklar anlamlı bulunmamıştır ($t_{\min} = ,04$; $p = ,969$ / $t_{\max} = 1,61$; $p = ,112$). Bu sonuçlar her iki uygulamadan elde edilen ortalamaların tutarlı olduğunu, kişilerin puanlarından benzer sonuçlar elde edildiğini ve ölçme aracının test-tekrar test güvenilirliğini taşıdığını teyit etmektedir.

Sonuç ve Öneri

Bu araştırmada eğitim denetmenlerinin eğitim denetimi kuramlarına yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla geçerli ve güvenilir bir ölçek bataryası geliştirilmesi amaçlanmıştır. Ölçek geliştirme sürecinin tüm analizleri yukarıda açıklandığı şekliyle tamamlanmıştır. Yapılan tüm AFA işlemlerinde alan yazınında belirtilen söz konusu değerlerin karşılanması özen gösterilmiştir. Ayrıca, AFA işlemlerine alınan tüm taslak ölçeklerin tek faktörlü bir yapı üzerinden denetlemesi gerçekleştirilmiştir. Ölçeklerin faktör yapıları ortaya konulduktan sonra DFA ile, tespit edilen yapılar test edilmiştir. DFA ile her bir ölçekteki tüm maddelerin aynı yapı içerisinde olduğu belirlenmiş ve her bir ölçeğin faktör yapısı doğrulanmıştır. Bu işlemlerin ardından ölçeklerin güvenilirliğini belirlemek amacıyla iç tutarlık analizleri yapılmıştır. AFA için kullanılan verilerden elde edilen Cronbach α katsayısının tüm ölçekler için ,748 ile ,933 arasında; DFA için verilerden elde edilen α katsayısının ise ,732 ile ,898 arasında değiştiği görülmektedir. Cronbach α katsayısı ne kadar yüksekse bir ölçekteki maddelerin o düzeyde birbiriyle tutarlı ve aynı yapıyı ölçen maddelerden oluştuğu düşünüldüğünde (Karasar, 2015; Tezbaşaran, 2008) tüm ölçek maddelerinin tutarlı ve yüksek bir düzeyde güvenilirliğe sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ayrıca, tüm ölçekler için ölçek maddeleri ile toplam puan arasındaki ilişki incelenmiş ve tüm maddelerin içinde yer aldıkları ölçeklerin toplam puanları ile ilişkileri anlamlı bulunmuştur. Öte yandan, yine tüm ölçekler için maddelerin ve ölçek toplam puanlarının ayırdediciliklerini belirlemek için de bağımsız gruplar t-testi ile alt ve üst %27'lik grupların ortalamaları karşılaştırılmış, tüm ölçek maddelerinin ve toplam puanlarının ayırdedici olduğu saptanmıştır.

Son olarak, ölçeğin bir diğer güvenilirlik değerinin belirlenmesi amacıyla test tekrar test korelasyonları hesaplanmıştır. Test tekrar test uygulamaları için yapılan korelasyon sonucunda ölçeklerin tüm r değerleri ,532 ile ,813 arasında değişmekte ve tüm değerlerin ($p < ,001$) anlamlı olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar gerçekleştirilen iki uygulamadan elde edilen puanların tutarlı olduğunu ve ölçme aracının yüksek düzeyde güvenilirliğe (Anastasi & Urbina, 1997; Creswell & Creswell, 2018) sahip olduğunu göstermektedir. Test-tekrar test güvenilirliğini belirlemek amacıyla yapılan eşleştirilmiş gruplar t-testi sonucunda ise tüm puanlar için iki uygulama ortalamaları arasındaki farklar anlamlı bulunmamıştır. Bu sonuçlar, her iki uygulamadan elde edilen ortalamaların tutarlı olduğunu, eğitim denetmenlerinin puanlarından benzer sonuçlar elde edildiğini ve ölçme aracının test-tekrar test güvenilirliğini taşıdığını göstermektedir. Elde edilen tüm sonuçlar Eğitim Denetimi Kuramsal Tutum Ölçek Bataryası'nın (EDEKTÖ-B) geçerlik ve güvenilirlik kriterlerinin tamamını karşıladığını ortaya koymuştur.

Hakem görüşlerinden sonra toplam 119 madde taslak ölçek bataryasında yer alırken yapılan geçerlik ve güvenilirlik analizlerinden sonra ise toplam 102 madde ölçek bataryasında yer almıştır. Eğitim Denetimi Kuramsal Tutum Ölçek Bataryası'nda yer alan RODEKUTÖ 7; ÇOKDEKUTÖ 9, PRODEKUTÖ 9, KLİNDEKUTÖ 11, GELDEKUTÖ 8, FARKDEKUTÖ 8, KOMEDEKUTÖ 11, PORDEKUTÖ 8, PERDEKUTÖ 15, SANDEKUTÖ 10 ve BİLYÖDEKUTÖ 6 maddeden oluşmaktadır.

Alan yazını incelendiğinde, eğitim denetimi alanında genelde tek kuram/model/yaklaşım ait daha çok öğretmenlere (Kapusuzoğlu & Dilekçi, 2017; Uğurlu, 2013) uygulanan ölçek geliştirme çalışmaları olmakla birlikte denetmenlere de (Kapusuzoğlu & Dilekçi, 2017) uygulanan veya birden fazla kurama yönelik öğretmenlerin denetim modellerine ilişkin tutumlarına (Özgenel & Yılmaz, 2019) yönelik az sayıda ölçek geliştirme çalışmalarının olduğu gözlenmiştir. Söz konusu ölçek geliştirme çalışmalarının sonuçlarının benzer nitelikte olduğu; geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı oldukları ortaya çıkmıştır. Alan yazınında özellikle eğitim denetmenlerine uygulanan ve eğitim denetimi kuramlarına yönelik tutum ölçek bataryası (11 bağımsız ölçek) geliştirme standartında bir ölçme aracı bulunmadığından, benzer çalışma sonuçlarına ilişkin bir karşılaştırma işlemi yapılamamıştır. Ölçeğin bir batarya olarak düzenlenmesinin önemli bir nedeni, bağımsız özellik gösteren her bir kuramın karakteristik yönleriyle birbirlerinden ayrılmasını sağlamaktır. Bu durum belirli bir kuramsal yapıyı betimleyen maddelerin diğer kuramsal yapılar için de betimleyici olmasının önüne geçmiştir. Bu sebeple, alan yazınında tanımlanan her kuramsal yapı için ayrı bir ölçekleme süreci oluşturulmuş ve bu şekilde modüler biçimde uygulanabilecek bir ölçek bataryası geliştirilmiştir.

Eğitim Denetimi Kuramsal Tutum Ölçek Bataryası'nın (EDEKTÖ-B), modüler yapısı ile ölçeğin çok amaçlı değişken koşullarda uygulanabileceği söylenebilir. Bu yapının (EDEKTÖ-B), gelecek yıllarda eğitim denetimi alanına dâhil olacak eğitim denetimi kuramlarına yönelik tutumları ölçmek amacıyla geliştirilecek yeni ölçeklerin mevcut ölçeğe eklenmesini de kolaylaştıracığı düşünülmektedir. Bu bağlamda, araştırmacılar tarafından bataryanın her bir modülü/ölçeği bağımsız olarak kullanılabileceği gibi istenen modüller/ölçekler birlikte de kullanılabilir.

Extended Summary

Introduction

Knowing that there are different theories about educational supervision (Başaran, 2000) enriches the perspective of practitioners in suggestions for solutions to the supervisory problems encountered. In this context, it is important to determine the extent to which educational supervisors have attitudes towards which educational supervision theories. If the current situation on this issue is understood, both a more effective theory application and the development of a theory that is inspired by it can be achieved. An important way to uncover and understand this is to transform the theories into scales and apply them. Therefore, the purpose of this research is to develop a valid and reliable scale battery, Educational Supervision Theoretical Attitude Scale Battery (ESUTAS-B), suitable for determining the attitudes of educational supervisors towards educational supervision theories.

Methodology

This study was conducted with 570 supervisors (196 ministry, 374 education) across Turkey in the 2022-2023 academic year. The research is a descriptive study within the scope of quantitative research consisting of 11 independent attitude scales (Risk Based-Focused Proportional, Based on Scientific Method, Artistic, Programmatic, Multisource Assessment, Performance, Clinical, Developmental, Differentiated, Peer Coaching, Portfolio Supervision Theory) in order to measure the attitudes of educational supervisors towards educational supervision theories. In the validity analyses, a total of three sample groups were randomly formed, two groups for exploratory factor analysis (EFA) and confirmatory factor analysis (CFA) and one group for external consistency. In this way, a total of 570 participants were reached, 261 for EFA, 250 for CFA and 59 for test-retest analyses (external consistency).

In the preparation of the scale items, firstly, the literature was analysed in detail and national and international databases were extensively searched. In this context, books, theses, articles, papers and similar measurement tools were examined in detail through the keywords ‘educational supervision’ and ‘theory’, ‘theory’, ‘model’, and the theories of educational supervision in the literature and their descriptive and distinctive features were listed. In this context, the structure of 11 educational supervision theories was created and their characteristics were revealed in detail. Care has been taken to ensure that the articles are short, clear, understandable and have the same meaning for all supervisors. The items were formed according to the structural features of attitude; cognitive, affective and behavioural attitude components were taken into consideration. On the other hand, care was taken to include reverse items in the items. After the completion of the item writing process, the draft scale form was submitted for examination by an academican who is an expert in the field of Turkish Language and Literature and a Turkish language teacher to ensure that there were no language, spelling and expression disorders in the items. In line with the feedback received, the draft scale was finalised. The draft scale battery consisted of 126 items in total.

After this stage, the draft scale form was firstly analysed by one education and one ministry supervisor on an item-by-item basis. In this context, four items were removed and seven items were amended on the basis of the contributions of supervisors who are active field practitioners in the field of educational supervision. After these changes, the draft scale was sent to five professors, four from the fields of Education Administration, Supervision, Planning and Economics Programme (EASPE), and one from Measurement and Evaluation, for referee assessment and content validity. On the other hand, it was also aimed to check the face validity of the draft scale by taking expert opinions. According to the feedback from the referees, three items were removed from the 122 items and 15 items were rearranged and thus a total of 119 items were in the draft scale battery. Depending on the feedback from the experts, it was also evaluated that the draft scale provided face validity. The draft scale, which was finalised in this way, was piloted with nine supervisors before the application. It was determined that there was no problem after the pilot application. Afterwards, the draft scale was directed to the ethics committee for obtaining the necessary application permissions.

Ethics committee approval was requested and obtained from Ege University Institute of Educational Sciences to collect data for validity and reliability procedures. Also, approval for the research was obtained from the Ministry of National Education Supervision Board Presidency and then the data were collected. In addition, EFA and CFA data were applied and collected under online conditions. On the other hand, the data for external consistency (in order to carry out the application meticulously) were applied and collected face-to-face.

Findings

Firstly, after collecting the data for EFA, analyses were made, CFA was performed with the new form formed with the remaining items and the draft scale was finalised since the goodness of fit indices were found to be appropriate. Then, external consistency data were obtained and analysed. All draft scales included in the EFA procedures were checked through a single-factor structure. As a result of the CFA conducted after the EFA analysis, it was determined that all items in the scale were within the same structure and the one-factor structure of each scale was confirmed. Internal consistency analysis was conducted to determine the reliability of the scales and it was concluded that the scales had a very high level of reliability. The relationships of all items with the total scores of the scales in which they were included were examined and found to be significant. In order to determine the discrimination of the items and total scores for all scales, the means of the lower and upper 27% groups were compared with the independent samples t-test, it was found that all scale

items and total scores were discriminative. Test-retest correlations were also calculated to determine another reliability value of the scale.

Conclusions and Recommendations

As a result of the validity and reliability analyses, it was seen that the Educational Supervision Theoretical Attitude Scale Battery (ESUTAS-B) met all of the validity and reliability criteria. In order to measure educational supervisors' attitudes towards educational supervision theories, ESUTAS-B, which consists of 11 independent attitude scales, 102 items in total, was developed. It can be said that the Educational Supervision Theoretical Attitude Scale Battery (ESUTAS-B) can be applied in multipurpose variable conditions with its modular structure. It is thought that this structure (ESUTAS-B) will also facilitate the addition of new scales to be developed to measure attitudes towards educational supervision theories that will be included in the field of Educational Supervision in the coming years. In this context, each module/scale of the battery can be used independently by the researchers or the desired modules/scales can be used together.

Teşekkür: Eğitim denetimi bilim dalına katkı sunacağı düşünülen bu araştırmaya katılım gösteren değerli Bakanlık ve eğitim müfettişlerimize ve yöneticilerine teşekkürlerimizi sunarız.

Yazar Katkıları: Birinci yazarın makaleye katkısı %70, ikinci yazarın makaleye katkısı %30'dur.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederiz.

Etik Beyanı: Bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi"nde belirtilen kurallara uyulduğunu ve "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler"e dayalı hiçbir işlem yapmadığımızı beyan ederiz. Aynı zamanda tüm yazarların çalışmaya katkıda bulunduğunu, yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışmasının bulunmadığını, tüm etik ihlallerde tüm sorumluluğun makale yazarlarına ait olduğunu beyan ederiz.

Etik Kurul İzni: Ege Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünden 05/10/2022 tarihinde E.907160 sayı ile etik kurul ve Teftiş Kurulu Başkanlığından 9/11/2022 tarihinde E-44976048-605.01-63154295 sayı ile araştırma onay izni alınmıştır.

Finansman: Bu araştırma herhangi bir fon almamıştır.

Telif Hakları: Millî Eğitim dergisinde yayınlanan çalışmaların Creative Commons Atıf-Ticari Olmayan 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

Veri Kullanılabilirliği Beyanı: Bu çalışma sırasında oluşturulan veya analiz edilen veriler, talep üzerine yazarlardan temin edilebilir.

Yazma Yardımı için Yapay Zekâ Kullanımı: Yazma yardımı için yapay zekânın kullanılmadığını beyan ederiz.

Kaynakça

- Anastasi, A., & Urbina, S. (1997). *Psychological testing* (7th ed.). Prentice Hall.
- Aydın, İ. (2014). *Öğretimde denetim: Durum saptama, değerlendirme ve geliştirme*. Pegem Akademik Yayıncılık.
- Başaran, İ. E. (2000). *Eğitim yönetimi nitelikli okul*. Feryal Matbaası.
- Beycioğlu, K., & Dönmez, B. (2009). Eğitim denetimini yeniden düşünmek. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 71-93.
- Browne, M. W. (1984). Asymptotically distribution-free methods for the analysis of covariance structures. *British Journal of Mathematical and Statistical Psychology*, 37, 62–83. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8317.1984.tb00789.x>
- Bursalıoğlu, Z. (1979). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cogan, M. (1973). *Clinical supervision*. Houghton Mifflin Company.
- Çokluk, Ö. Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Pegem Akademik Yayıncılık.
- Cooper, J., Blackman, S., & Keller, K. (2015). *The science of attitudes*. Routledge Taylor and Francis Group.
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (5th ed.). Sage Publications.
- Edwards, M. R., & Ewen, A. J. (1996). How to manage performance and pay with 360-degree feedback: Multisource assessment can work for both performance and pay management when participants know the system is fair. But doing it right requires a commitment. *Compensation and Benefits Review*, 28(3), 41-46.
- Eisner, E. W. (1982). The contribution of painting to children's cognitive development. *Journal of Education*, 164(3), 227-237.
- Franseth, J. (1973). *Köy okullarında teftiş inançlar ve uygulamalarla ilgili rapor*. (A. R. Tükel, Çev.). Milli Eğitim Basımevi.
- Glatthorn, A. A. (1984). *Differentiated supervision*. Publications, Association for Supervision and Curriculum Development, Alexandria.
- Glickman, C. D. (1980). The developmental approach to supervision. *Educational Leadership*, 38(2), 178-80.
- Golob, T. F. (2003). Structural equation modeling for travel behavior research, *Transportation Research Part B: Methodological*, Elsevier, 37(1), 1-25. [https://doi.org/10.1016/S0191-2615\(01\)00046-7](https://doi.org/10.1016/S0191-2615(01)00046-7)

- Gürbüz, S. (2019). *AMOS ile yapısal eşitlik modellemesi temel ilkeler ve uygulamalı analizler*. Seçkin Yayıncılık.
- Harris, B. (1985). *Supervisory behavior in education*. (3th ed.). Prentice-Hall.
- İlğan, A. (2006). *Adana K. Maraş ve Hatay ili ilköğretim müfettişleri ve öğretmenlerinin farklılaştırılmış denetim modelini benimseme ve kamu ilköğretim okullarında uygulanabilir bulma düzeyleri*. [Yayımlanmamış doktora tezi.], Ankara Üniversitesi.
- İlğan, A. (2014). Okul müdürünün öğretimsel denetim davranışları ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 1-23. <http://dx.doi.org/10.12973/jesr.2014.41.1>.
- Joyce, B. R., & Showers, B. (2002). *Student achievement through staff development* (Vol. 3). Association for Supervision and Curriculum Development.
- Jöreskog, K. G., & Sörbom, D. (1996). *LISREL 8: User's reference guide*. Scientific Software International.
- Kapusuzoğlu, S., & Dilekçi, U. (2017). Development of the artistic supervision model scale (ASMS). *Universal Journal of Educational Research*, 5(7), 1192-1200. <https://doi.org/10.13189/ujer.2017.050712>
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (28. bs.). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kline, P. (2005). *An easy guide to factor analysis*. Routledge.
- Kline, R. B. (2019). *Yapısal eşitlik modellemesinin ilkeleri ve uygulaması*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Machell, J. (1995). The teacher evaluation environment: An examination of attributes related to teacher growth. *Journal of Personnel Evaluation in Education* 9(3), 259-273.
- Mardia K. V. (1974). Applications of some measures of multivariate skewness and kurtosis in testing normality and robustness studies. *The Indian Journal of Statistics, Series B*, 36(2), 115-129.
- Miles, J. A. (2016). *Yönetim ve organizasyon kuramları*. John Wiley & Sons. (M. Polat & K. Arun, Çev.) Nobel Yayınevi.
- Özgenel, M., & Yılmaz, A. (2019). Denetim modelleri: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13(29), 228-251. <https://doi.org/10.29329/mjer.2019.210.13>
- Payne, W. H. (1875). *Chapters on school supervision*. American Book Company.
- Remi, T. (2011). School inspections: From control and regulation to support and counselling?. *Current Literature Review in Education* November1(1), 1-16.
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2004). *A beginner's guide to structural equation modeling* (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Schunk, D. H., (2009). *Öğrenme teorileri: Eğitimsel bir bakışla* (M. Şahin, Çev. Ed.'ler). Nobel Yayınevi.
- Sönmez, V., & Alacapınar, F. G. (2014). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Anı Yayıncılık.

- Sullivan, S., & Glanz, J. (2015). Okullarda eğitim ve öğretimi geliştiren denetim. (A. Ünal, Çev.). Anı Yayıncılık.
- Tezbaşaran, A. (2008). Likert tipi ölçek hazırlama kılavuzu. www.academia.edu/1288035/Likert_Tipi_Ölçek_Hazırlama_Kılavuzu.
- Toprakçı, E. (1995, 6-8 Eylül). Eğitim biliminde teori ve pratik uyumsuzluğu sorunsalına farklı bir bakış. [Sözlü Bildiri]. II. Eğitim Bilimleri Kongresi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Uğurlu, C. T. (2013). Sanatsal denetim ölçeği geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 1(1), 119-134.

EK-1: Madde ve Toplam Puan İlişkisi ve Alt ve Üst Grup Madde Ayırt Edicilik İndeksi

Madde ve Toplam Puan İlişkisi. Tüm ölçekler için ölçek maddeleri ile toplam puan arasındaki ilişki (item-total correlation) incelenmiştir. Madde-toplam korelasyonlarını belirlemek amacıyla yapılan Pearson analizi sonucu Risk Odak Oranlı Denetim Kuramı ($r_{\min}=.56$; $p=.000$ / $r_{\max}=.67$; $p=.000$); Çoklu Değerlendirme Denetim Kuramı ($r_{\min}=.60$; $p=.000$ / $r_{\max}=.76$; $p=.000$); Programsal Denetim Kuramı ($r_{\min}=.61$; $p=.000$ / $r_{\max}=.75$; $p=.000$); Kliniksel Denetim Kuramı ($r_{\min}=.58$; $p=.000$ / $r_{\max}=.78$; $p=.000$); Gelişimsel Denetim Kuramı ($r_{\min}=.61$; $p=.000$ / $r_{\max}=.80$; $p=.000$); Farklılaştırılmış Denetim Kuramı ($r_{\min}=.54$; $p=.000$ / $r_{\max}=.70$; $p=.000$); Koçlu Meslektaş Denetim Kuramı ($r_{\min}=.58$; $p=.000$ / $r_{\max}=.77$; $p=.000$); Portfolyo Denetim Kuramı ($r_{\min}=.68$; $p=.000$ / $r_{\max}=.80$; $p=.000$); Performans Denetim Kuramı ($r_{\min}=.59$; $p=.000$ / $r_{\max}=.80$; $p=.000$); Sanatsal Denetim Kuramı ($r_{\min}=.60$; $p=.000$ / $r_{\max}=.74$; $p=.000$) ve Bilimsel Yönteme Dayalı Denetim Kuramı ($r_{\min}=.65$; $p=.000$ / $r_{\max}=.81$; $p=.000$) için tüm maddelerin içinde yer aldıkları ölçeklerin toplam puanları ile korelasyonları anlamlı bulunmuştur.

Alt ve Üst Grup Madde Ayırt Edicilik İndeksi. Tüm ölçekler için maddelerin ve ölçek toplam puanlarının ayırtediciliklerini belirlemek için bağımsız gruplar t-testi ile alt ve üst %27'lik grupların ortalamaları karşılaştırılmıştır. Madde ayırtıcılıklarını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t-testi sonucu; Risk Odak Oranlı Denetim Kuramı ($t_{\min}=-8,36$; $p=.000$ / $t_{\max}=-21,14$; $p=.000$); Çoklu Değerlendirme Denetim Kuramı ($t_{\min}=-8,15$; $p=.000$ / $t_{\max}=-16,77$; $p=.000$); Programsal Denetim Kuramı ($t_{\min}=-8,44$; $p=.000$ / $t_{\max}=-17,62$; $p=.000$); Kliniksel Denetim kuramı ($t_{\min}=-6,25$; $p=.000$ / $t_{\max}=-19,35$; $p=.000$); Gelişimsel Denetim Kuramı ($t_{\min}=-7,35$; $p=.000$ / $t_{\max}=-14,30$; $p=.000$); Farklılaştırılmış Denetim Kuramı ($t_{\min}=-7,01$; $p=.000$ / $t_{\max}=-15,98$; $p=.000$); Koçlu Meslektaş Denetim Kuramı ($t_{\min}=-7,69$; $p=.000$ / $t_{\max}=-17,56$; $p=.000$); Portfolyo Denetim Kuramı ($t_{\min}=-8,35$; $p=.000$ / $t_{\max}=-16,79$; $p=.000$); Performans Denetim Kuramı ($t_{\min}=-7,01$; $p=.000$ / $t_{\max}=-15,92$; $p=.000$); Sanatsal Denetim Kuramı ($t_{\min}=-7,96$; $p=.000$ / $t_{\max}=-18,04$; $p=.000$) ve Bilimsel Yönteme Dayalı Denetim Kuramı ($t_{\min}=-8,94$; $p=.000$ / $t_{\max}=-19,79$; $p=.000$) için tüm ölçek maddelerinin ve toplam puanlarının ölçülen özelliklere sahip olan ve olmayan eğitim denetmenlerini ayırt edici olduğunu göstermektedir.

EK-2: Eğitim Denetimi Kuramsal Tutum Ölçek Bataryası (EDEKTÖ-B)

Sayın Müfettişim,

Size sunulan ifadelere dönük işaretlemelerde bulunurken var olan koşulların ötesinde zaman, ortam ve olanak olsaydı varsayımını ölçüt edinmeniz beklenmektedir. Çalışmanın güvenilirliği size sunulan ifadeleri içtenlikle, dürüstçe ve dikkatle doldurmanıza bağlıdır. Katkılarınız için teşekkür ederiz.

	Bir eğitim kurumunda gerçekleştirdiğim/ gerçekleştireceğim	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Risk odaklı denetsel bir faaliyetin öncelikle yasal/kalite çerçevesini belirlerim.					
2	Denetsel bir faaliyette olası durumlar için risk analizi yaparım.					
3	Denetsel bir faaliyetin risk analizi aşamasında, eğitim kurumuna ilişkin çevresel algıya dikkat ederim.					
4	Risk odaklı denetsel bir faaliyette ilgili olan herkesten bilimsel yöntemlerle bilgi toplarım.					
5	Risk odaklı denetsel bir faaliyetin kalite denetimi aşamasında, toplanan bilgiler ışığında, eğitim kurumunu (zayıf/yetersiz/ yeterli/iyi) derecelendiririm.					
6	Denetsel bir faaliyetin sonunda “zayıf/yetersiz” performans gösteren eğitim kurumlarından, yüksek risk taşıyan alanlarda “kalite gelişim planı” hazırlamalarını isterim.					
7	Denetsel bir faaliyetin sonunda, “zayıf/yetersiz” performans gösteren eğitim kurumlarını ara denetimler yoluyla izlerim.					
8	Denetsel bir faaliyette süreci tasarlarken öncelikle paydaşların görüşleri temelinde müdürün/kurumun gelişim ihtiyacına yönelik analiz yaparım.					
9	Denetsel bir faaliyette gelişim ihtiyaç analizinden sonra müdüre/kuruma, yürüteceğim değerlendirme yöntemim hakkında bilgi veririm.					
10	Denetsel bir faaliyetin sürecini yürütürken, müdürün edim değerlendirmesinde çoklu veri kaynağının (meslektaş, yönetici, ast, sosyal çevre vb.) kimlerden oluşacağını belirlerim.					
11	Denetsel bir faaliyette süreci yürütürken, müdürün edim değerlendirmesinde çoklu veri kaynağına (meslektaş, yönetici, ast, sosyal çevre vb.) geribildirim nasıl verilmesi gerektiğine yönelik eğitimler düzenlerim.					
12	Denetsel bir faaliyette süreci yürütürken, müdürün edim değerlendirmesinde çoklu veri kaynağından (meslektaş, yönetici, ast, sosyal çevre vb.) bilimsel yöntemlerle bilgi toplarım.					
13	Denetsel bir faaliyette değerlendirilen müdüre, geribildirim alma becerilerine yönelik eğitimler veririm.					

14	Denetisel bir faaliyette değerlendirilen müdüre, gelişim hedefleri ve bu hedeflere uygun eylem planlarının belirlenmesi konusunda rehberlik ederim.					
15	Denetisel bir faaliyette değerlendirilen müdürün gelişimini izlemek için kullanılan yöntemin belirli zaman aralıklarında tekrarlanması önemlidir.					
16	Denetisel bir faaliyette değerlendirilen müdürün eylem planı üzerinde çalışıp çalışmadığının takip edilmesi gerekir.					
17	Program denetimi faaliyetinde, programını geliştireceğim alan/ dersle ilgili eğitim almış olmayı/uzmanlığımın olmasını isterim.					
18	Program denetim faaliyetinin program geliştirme adımı, gerektiğinde eğitim programları ve öğretim uzmanıyla birlikte çalışırım.					
19	Program denetiminde program geliştirme (eskinin yenilenmesi veya yeninin oluşturulması) adımı ile öğretimsel hedefler, kılavuz, ünite planı belirleyip programı tasarlarım.					
20	Program denetiminde, insan ve madde kaynaklarını öğretim hedefleri ile koordineli ve verimli bir şekilde ilişkilendirerek organize ederim.					
21	Program denetiminde, kurumun, bireyin müfredat tasarımlarını uygulaması için gerekli araç-gereçlerin sağlanması gerekir.					
22	Program denetiminde, program geliştirme ve uyumlanması sürecinden etkilenen ilgili kişilere (veli, öğrenci, öğretmen, yönetici, sivil toplum kuruluşları vb.) bilgilendirme yaparım.					
23	Program denetiminin herhangi bir aşamasında ihtiyaç duyulan içerikle ilgili personele hizmet içi eğitimler düzenlerim.					
24	Program denetiminde, geliştirilen programın etkililiğinin değerlendirilmesi gereklidir.					
25	Program denetiminde geliştirilen programın aksayan yönlerini düzeltmek üzere dönütlerin sağlanması gerekir.					
26	Denetisel bir faaliyette gözlem konusu olabilecek belirli bir alan, ilgi veya sorunu değerlendirilen kişi ile birlikte belirlerim.					
27	Denetisel bir faaliyette gözlem ve geribildirim görüşmesinin zamanını, değerlendirilen kişi ile birlikte kararlaştırırım.					
28	Denetisel bir faaliyette gözlemi belirli bir hedefe yönelik gerçekleştiririm.					
29	Kliniksel denetim faaliyetinin gözlem bitiminde, gözlem sonuçlarının bir kopyasını değerlendirilen kişiye veririm.					
30	Denetisel bir faaliyette gözlem verilerini en kısa sürede analiz etmeyi tercih ederim.					
31	Denetisel bir faaliyette analiz sonrası denetisel davranış yöntemlerinden (yönlendirici bilgilendirme, iş birlikli, öz-yönetim) bir geribildirim görüşmesi planlarım.					
32	Kliniksel denetim faaliyetinin geribildirim görüşmesinde belirlediğim denetisel davranış yaklaşımlarından birini kullanırım.					
33	Kliniksel denetim faaliyetinin geribildirim görüşmesinde analiz sonuçlarının değerlendirilenin kendisi tarafından anlamlandırılmasını beklerim.					

34	Denetisel bir faaliyette yaptığım geri bildirim görüşmesinde, değerlendirilenle birlikte planlanan hedeflerin gerçekleşip gerçekleşmediğini sorgularım.					
35	Kliniksel denetim uygulamasının her bir aşamasının verimliliğini, değerlendirilenin görüşleriyle birlikte saptamak önemlidir.					
36	Kliniksel denetim sürecinin sonunda gerekirse yeni bir denetim planı yaparım.					
37	Denetisel bir faaliyette değerlendirilecek olan kişi ya da grubun gelişim düzeyini (bilişsel, ahlaki, benlik, bilinç, mesleki ilgi, uzmanlık, bağlılık vb.) saptamak gerekir.					
38	Denetisel bir faaliyette kişinin gelişim seviyesine en iyi uyan denetisel davranış yöntemini kullanmak isterim.					
39	Denetisel bir faaliyette gelişimsel düzeyi yüksek olan bireyler için yönlendirici olmayan (öz yönelimli) geribildirim yöntemini seçerim.					
40	Denetisel bir faaliyette değerlendirilen kişinin, sorunu daha iyi kavramasına yardım etmek için uygun olan denetisel davranış yöntemlerini kullanırım.					
41	Denetisel bir faaliyette geribildirim için kullandığım denetisel davranış yöntemini seçmekte esnek davranırım.					
42	Denetisel bir faaliyette kullandığım denetisel davranış yönteminin amacı, değerlendirilen kişinin kendi öğretimi/ yönetimi hakkında olası çözümler üretmesine yardımcı olmaktır.					
43	Denetisel bir faaliyetin amacı, değerlendirilen kişilerin gelişimsel düzeylerini sürdürmek/ yükseltmektir.					
44	Denetisel bir faaliyette değerlendirilen kişinin gelişimini destekleyen alternatif stratejilerden (hizmetiçi eğitim, personel geliştirme, program geliştirme, meslektaş denetimi vb.) uygun olanı kullanırım.					
45	Denetisel bir faaliyette değerlendirilenlerin gelişim düzey ve özellikleri bağlamında akademik gelişim pozisyonlarını saptarım.					
46	Denetisel bir faaliyette değerlendirilenlerin akademik/mesleki gelişim itibarıyla farklı seviyelerde olduğunu kabul ederim.					
47	Denetisel bir faaliyette akademik gelişmişliği düşük olan kişilere yoğun geliştirme (sık gözlem ve geri bildirim) desteği sunarım.					
48	Denetisel bir faaliyette akademik gelişmişliği orta düzeyde olan kişiler için iş birliğine (meslektaş denetimi vb.) dayalı gelişim desteği sağlanması gerekir.					
49	Denetisel bir faaliyette yoğun değerlendirme sisteminin, değerlendirilen kişi ile ilgili üst düzey kararların (görev süresinin uzatılması-sona erdirilmesi, terfi vb.) alınmasında kullanılması gerekir.					
50	Denetisel bir faaliyette deneyimsiz olan veya deneyimli olduğu halde ciddi öğretim/görev sorunları yaşayan kişilere yoğun değerlendirme sistemini uygularım.					

51	Denetsel bir faaliyette mesleklerinde yeterli oldukları bilinen değerlendirilenler için mevzuat koşullarını-asgari şartları yerine getirme amaçlı standart değerlendirme sistemi kullanılır.					
52	Denetsel bir faaliyette standart değerlendirme yaklaşımı ile değerlendirilenlerin kendini değerlendirme yöntemlerini (portfolyo, akademik günlük, eylem planlarının dönütünü vb.) incelerim.					
53	Denetsel bir faaliyete başlamadan önce kurum yöneticileri ve ilgilileriyle amacı netleştiririm.					
54	Denetsel bir faaliyette takım üyelerinin gönüllü katılmaları gerekir.					
55	Denetsel bir faaliyette gözlem ve dönütlerde odaklanılacak konuların seçilmesi önemlidir.					
56	Meslektaş denetimi ile ilgili denetsel bir faaliyete ilişkin öğretmenlere/personele sürecin nasıl işleyeceğine dair eğitimler düzenlerim.					
57	Meslektaş denetimi ile ilgili denetsel bir faaliyette eşleşenlerin (partner) gözlem zamanlarını, uygun olacak şekilde yapılandırırım.					
58	Meslektaş denetimi ile ilgili denetsel bir faaliyette gözlenen öğretmen/personel tarafından belirlenen becerilere odaklanılarak ders gözlemi gerçekleştiririm.					
59	Meslektaş denetimi ile ilgili denetsel bir faaliyette gözlem verileri gözleyen ve gözlemlenen öğretmenler/personel tarafından birlikte analiz edilir.					
60	Meslektaş denetimi ile ilgili denetsel bir faaliyetin gözlem sonrası görüşmesinde, meslektaşlar rollerini değiştirerek bir sonraki gözlemin hazırlığı için plan yaparlar.					
61	Meslektaş denetimi ile ilgili denetsel bir faaliyette meslektaşların gelişimini yakından izlemeyi isterim.					
62	Meslektaş denetimi ile ilgili denetsel bir faaliyette karşılaşılabilecek sorunları çözmeye özen gösteririm.					
63	Meslektaş denetimi ile ilgili denetsel bir faaliyetin öğretimin geliştirilmesine rehberlik edip etmediğini gözden geçiririm.					
64	Denetsel bir faaliyetin portfolyo denetimle gerçekleştirilebilirliğini ayırt ederim.					
65	Denetsel bir faaliyette değerlendirilenle ilgili oluşturulacak kişisel ürün dosyasının kişinin mesleki gelişimine katkıda bulunabileceğinin anlaşılmasını sağlarım.					
66	Denetsel bir faaliyette ürün dosyasının niteliğinin, denetlenen kişinin özelliklerini (uzmanlık alanı, özel yeteneği, gelişime/ değişime açık olması vb.) dikkate alarak belirlenmesini sağlarım.					
67	Denetsel bir faaliyette denetlenen kişinin ürün dosyasını oluşturmada gerekli bilgi, beceriyi kazanmasına yönelik rehberlik (atölye çalışmaları vb.) yaparım.					
68	Denetsel bir faaliyetin izleme aşamasında kişinin; ürün toplama, seçme ve çözümleme aşamalarını yakından takip ederim.					

69	Denetisel bir faaliyette kişinin ürün dosyasından kendine yönelik çıkarımlar (içgörü kazanması) yapmasını sağlarım.					
70	Denetisel bir faaliyette kişinin mesleki gelişim düzeyini, ürün dosyasında belirlenen parametreler üzerinden saptarım.					
71	Denetisel bir faaliyette yeni portfolyo sürecini, kişinin ortaya koyduğu ürün dosyasındaki öğretimsel gelişim düzeyine yönelik belirlerim.					
72	Performans denetiminde ilk olarak denetlenecek olanın belirlenmesi (iş, işlem, kurum veya birey vb.) gerekir.					
73	Performans denetiminde denetlenecek olanın belirlenmesinin mevzuata uygunluğunu önemserim.					
74	Performans denetimine başlamadan önce, değerlendirilecek durumla ilgili denetim öncesi hazırlıklar (denetlenecek olana yönelik hedef belirleme, zaman, eylem ve değerlendirme yöntem planı) yaparım.					
75	Performans denetiminde kişinin/kurumun performans değerlendirme standartlarının açıkça belirgin olması önemlidir.					
76	Performans denetimi standartlarının anlaşılmasında mevzuattan, denetim rehberlerinden yararlanırım.					
77	Performans denetimi standartlarının anlaşılmasında alan yazınından yararlanırım.					
78	Performans değerlendirme sürecinde güvenilirliği sağlamak amacıyla birden fazla kaynaktan veri toplamayı tercih ederim.					
79	Performans denetimine ilişkin topladığım verilerin türlerine (nitel, nicel olma durumuna) dikkat ederim.					
80	Performans denetiminde nicel veri analiz tekniklerinden yararlanırım.					
81	Performans denetiminde nitel veri analiz tekniklerini kullanırım.					
82	Performans denetiminde elde ettiğim bulgularla standartları karşılaştırırım.					
83	Performans denetiminde, değerlendirme hatalarına (hâle etkisi, kontrast hatası, kişisel ön yargı vb.) dikkat ederim.					
84	Performans denetiminin sonucunda, bilimsel (doğruluk, kanıtlara dayalı, anlaşılır dille yazım, vb.) bir rapor düzenlerim.					
85	Performans denetiminin değerlendirme raporunun, denetlenenin mesleki/örgüt yaşantısına katkı (sözleşme yenileme/me, terfi, hizmet içi eğitim, teşekkür belgesi alma vb.) sunması gerekir.					
86	Performans denetiminde paylaşılan önerilerin uygulanıp uygulanmadığının izlenmesi önemlidir.					
87	Denetisel bir faaliyette değerlendirilen kişi/kurumun özgün amaçlarını dikkate alırım.					
88	Denetisel bir faaliyette kurum/kişinin yapısının (fiziksel ve işlemsel faaliyetlerinin) sanatsal anlamını sorgularım.					
89	Denetisel bir faaliyette kurum/kişinin eğitim programının içeriğini sanatsal açıdan incelerim.					
90	Denetisel bir faaliyette kişinin, pedagojik yöntem ve tekniklerinin özgülüğüne bakarım.					

91	Denetsel bir faaliyeti tanımlarken sanatsal (şiirsel, öyküsel, mizahi, hikâye vb.) bir şekilde ifade ederim.					
92	Denetsel bir faaliyette elde ettiğim sonuçları, bütünün boyutları bağlamında eleştirel biçimde yorumlarım.					
93	Denetsel bir faaliyette yorumlarımın içsel değerini ortaya koyarım.					
94	Denetsel bir faaliyette değerlendirme sonrası ana temayı vurgularım.					
95	Sanatsal değerlendirmenin geçerliği açısından veri kaynaklarının çeşitliliği önemlidir.					
96	Sanatsal değerlendirmede ortaya çıkan temanın (karar, sonuç) kanıtlarının algılanabilir olmasına dikkat ederim.					
97	Denetsel bir faaliyette üzerime tevdi edilen bir soruşturma konusunun yasalara uygunluğunu kontrol ederim.					
98	Bir soruşturmada bilgi toplarken yasal kaynakların yanında bilimsel kaynaklardan da (alan yazını, bilimsel kongre vb.) yararlanırım.					
99	Bir soruşturmanın konusunu, bilimsel bir araştırmanın problem ve alt problemleri olarak düşünürüm.					
100	Bir soruşturmayı yaparken bilimsel araştırmanın yol ve yöntemlerini kullanırım.					
101	Bir soruşturmada elde edilen bulgular ile soruşturma standartlarını (mevzuat) karşılaştırırım.					
102	Bilimsel soruşturmada sübuta eren/ ermeyen iddialara yönelik adli, idari, mali ve disiplin boyutlarında sonuç ve öneriler getirmek gerekir.					